

សំណួរ-ចម្លើយ

ជំនួយស្មារតីចំណេះដឹងវិជ្ជាពលរដ្ឋ

ក្នុងអំឡុងពេល និងក្រោយពេលចោះបោះឆ្នោតជ្រើសរើស

ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់

- អ្វីគឺជាការចោះបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌?
- តើត្រូវមានវិធានការពិសេសអ្វីខ្លះ ដើម្បីបង្កើនចំនួនស្ត្រីជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ នៅអាណត្តិទី៣ នេះ?
- តើការចូលរួមក្នុងដំណើរការចោះបោះឆ្នោតរបស់ស្ត្រីពិការ និងស្ត្រីគ្មានពិការភាព មានកំរិតខុសគ្នាដែរឬទេ?

មាតិកា

លេខរៀង

ទំព័រ

ផ្នែកទី១: អភិបាលកិច្ចប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធិមនុស្ស.....០១

ផ្នែកទី២: ការបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិអ្នកបោះឆ្នោត.....១១

ផ្នែកទី៣: ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់:

- សិទ្ធិ និងនីតិវិធី.....១៧
- យុទ្ធនាការយោសនាបោះឆ្នោត.....២៣
- នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត.....២៨
- ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត.....៣៨
- ទោសប្បញ្ញត្តិ និងបណ្តឹង.....៣៩

ផ្នែកទី៤: យេនឌ័រ និងកូតាជាតំណាងអ្នកបោះឆ្នោត.....៤៥

ផ្នែកទី៥: ក្រោយពេលបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់:.....៥៣

វិមជ្ឈការ វិសហមជ្ឈការ និង អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន

ផ្នែកទី៦: យុវជន និងនយោបាយ.....៦៥

- គោលនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម ឆ្លើយតបសេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ។

អភិបាលកិច្ចប្រជាធិបតេយ្យមានក្របខ័ណ្ឌដែលគ្របដណ្តប់លើវិស័យចំនួនប្រាំពីរ ៖

១. អភិវឌ្ឍភាព
២. ប្រព័ន្ធ និងដំណើរការបោះឆ្នោត
៣. សិទ្ធិមនុស្ស
៤. យុត្តិធម៌
៥. ការទទួលបាន និងការប្រើប្រាស់ព័ត៌មាន និងការផ្សព្វផ្សាយ
៦. វិមជ្ឈការ និងអភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន
៧. កំណែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ និងការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ

២. អ្វីទៅដែលហៅថាសិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ?

លទ្ធិ : របប ការនិយម ការយល់ឃើញ

ប្រជា : ប្រជាជន ប្រជាពលរដ្ឋ

អធិបតី ឬ អធិបតេយ្យ : ធំ សម្បើម ក្រែលែង

លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យជាទម្រង់នៃការដឹកនាំប្រទេសដែលអំណាចទាំងអស់របស់ប្រជាពលរដ្ឋពិតប្រាកដ ។ អំណាចកំពូលក្នុងរដ្ឋ ពិសេស សភា និងរដ្ឋាភិបាលស្ថិតក្នុងកណ្តាប់ដៃប្រជាពលរដ្ឋ ប្រើប្រាស់ដោយប្រជាពលរដ្ឋផ្ទាល់ ឬ/និងដោយអ្នកតំណាងប្រជាពលរដ្ឋដែលជ្រើសរើសដោយប្រជាពលរដ្ឋតាមរយៈការបោះឆ្នោត ។ អ្វីៗដែលរដ្ឋាភិបាលនិងតំណាងរាស្ត្រធ្វើ គឺត្រូវស្របតាមឆន្ទៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងដើម្បីផ្តល់ផលប្រយោជន៍ទៅប្រជាពលរដ្ឋ ។ នៅក្នុងរបបប្រជាធិបតេយ្យប្រជាពលរដ្ឋមានអំណាច មានសិទ្ធិសេរីភាពច្រើនបំផុត ។

ជាទស្សនៈទូទៅ រដ្ឋាភិបាល និងរដ្ឋសភាប្រជាធិបតេយ្យ ជារដ្ឋាភិបាល និងសភា ដែលកើតឡើងដោយប្រជាពលរដ្ឋ ជារបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងដើម្បីប្រជាពលរដ្ឋ ។

៣- ប្រជាធិបតេយ្យត្រូវបានគេចែកចេញជាប៉ុន្មានប្រភេទ?

ប្រជាធិបតេយ្យ បែងចែកជា**បីប្រភេទ** គឺ**ប្រជាធិបតេយ្យដោយផ្ទាល់** ប្រជាធិបតេយ្យតាមរយៈតំណាង និង ប្រជាធិបតេយ្យស្រុះស្រួលជាឯកច្ឆន្ទ៍។

ក) **ប្រជាធិបតេយ្យដោយផ្ទាល់** ឬ**ប្រជាធិបតេយ្យសុទ្ធសាធ**: គឺប្រជាពលរដ្ឋ គ្រប់រូបអាចចូលរួមក្នុងការអនុម័តសេចក្តីសំរេចដោយផ្ទាល់ ឬអនុវត្តសកម្មភាព ការងារជាសាធារណៈដោយប្រជាពលរដ្ឋខ្លួនឯង គឺមិនតាមរយៈមន្ត្រីដែលខ្លួន ជ្រើសតាំង ឬតែងតាំងឡើយ ។

ឧទាហរណ៍ : ការធ្វើប្រជាមតិក្នុងការសំរេចអនុម័តច្បាប់ ឬគោលការណ៍អ្វីមួយ ។

ខ) **ប្រជាធិបតេយ្យតាមរយៈតំណាង** ឬ **ប្រជាធិបតេយ្យដោយប្រយោល**: តាមរយៈការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអ្នកតំណាងដោយប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីឱ្យមកធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្តផ្នែកនយោបាយ រៀបចំច្បាប់ និងគោលនយោបាយសំរាប់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ។ ប្រជាធិបតេយ្យតាមរយៈតំណាងនេះ ត្រូវបានគេយកមកអនុវត្តដោយសារតែភាពធំធេង និងសាំញ៉ាំរបស់សង្គមនៅសម័យបច្ចុប្បន្ន ។

ឧទាហរណ៍: ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រ និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ។

គ) **ប្រជាធិបតេយ្យស្រុះស្រួលជាឯកច្ឆន្ទ៍ (Consensus)**: គឺការអនុវត្តដោយការសំរេចតាមរយៈស្រុះស្រួលជាឯកច្ឆន្ទ៍ ។ លក្ខណៈនៃការសំរេចចិត្ត គឺផ្តល់ភាពទូលំទូលាយរហូតដល់មតិប្រឆាំង មតិភាគតិច ។

ឧទាហរណ៍: ប្រជាធិបតេយ្យស្រុះស្រួលជាឯកច្ឆន្ទ៍ (Consensus Democracy) ត្រូវបាន

អនុវត្តនៅក្នុងប្រទេសស្វីស ហ្វាំងឡង់ និងប៊ែលហ្សិក ដែលបានបង្កើតវប្បធម៌នយោបាយ ស្រុះស្រួលជាឯកច្ឆន្ទ៍ ដោយខិតខំទប់ស្កាត់ការត្រួតត្រាផ្តាច់មុខនៃក្រុមមតិភាគច្រើន ។

៤- តើការសំខាន់ៗនៅក្នុងប្រជាធិបតេយ្យមានអ្វីខ្លះ?

ធាតុសំខាន់ៗរបស់ប្រជាធិបតេយ្យ ÷

- ◆ **សេរីភាពបញ្ចេញមតិ សារព័ត៌មាន និងការប្រជុំ :** ប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិបង្កើត សារព័ត៌មាន វិទ្យុ ទូរទស្សន៍ មានសិទ្ធិទទួល និងផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មាន សេរីភាព បង្កើតគណបក្សនយោបាយ អង្គការសង្គម គណៈវិជ្ជាជីវៈ សេរីភាពក្នុងការប្រជុំ និងសេរីភាពធ្វើបាតុកម្ម និងកូដកម្មដោយសន្តិវិធី ។
- ◆ **ការបោះឆ្នោត** ដោយសេរី យុត្តិធម៌ សម្ងាត់ និងទៀងទាត់
- ◆ **ការផ្ទេរអំណាច :** អ្នកចាញ់ផ្ទេរអំណាចទៅឱ្យអ្នកឈ្នះដោយសន្តិវិធី
- ◆ **ពហុនិយម និងការអធ្យាស្រ័យ :** ការសំរេចអ្វីមួយយកតាមសំលេងភាគច្រើន និងគោរព ពិចារណាលើមតិភាគតិច ។
- ◆ **ការបែងចែកអំណាច** (អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ នីតិប្រតិបត្តិ អំណាចតុលាការ) :
អំណាចត្រូវបែងចែកដាច់ៗពីគ្នា ដោយមិនអនុញ្ញាតឱ្យបុគ្គល ឬស្ថាប័នណាមួយ មានអំណាចហួសហេតុ គ្មានការត្រួតពិនិត្យនោះឡើយ ។ ការបែងចែកអំណាច សំដៅជាពិសេសដល់ការធានានូវឯកភាពរបស់តុលាការ ។
 - **អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ** (រដ្ឋសភា និងព្រឹទ្ធសភា) : មានមុខនាទីពាក់តែងច្បាប់អនុម័ត ច្បាប់ និងគោលនយោបាយផ្សេងៗ និងត្រួតពិនិត្យសកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល ។
 - **អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ** (រដ្ឋាភិបាល) : មានមុខនាទីអនុវត្តច្បាប់ ធ្វើសេចក្តីព្រាង ច្បាប់ ដឹកនាំការងារប្រចាំថ្ងៃរបស់រដ្ឋាភិបាល និងអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសឱ្យមានការរីក ចំរើន ។

- **អំណាចតុលាការ** : មានមុខនាទីធានាការគោរពច្បាប់ ផ្តល់យុត្តិធម៌សង្គម និង ផ្ដន្ទាទោសជនណាដែលរំលោភច្បាប់ ។

ការបែងចែកអំណាច ជាគោលនយោបាយមួយសំរាប់វាស់ពីកំរិតការអនុវត្តលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងការត្រួតពិនិត្យតុល្យភាពនៃអំណាចទាំងការអនុម័ត និងអនុវត្តច្បាប់ ។

◆ **ការចូលរួមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ** : ការសំរេចចិត្តនានា រួមទាំងការបង្កើតច្បាប់ត្រូវមានការចូលរួមយោបល់ពីប្រជាពលរដ្ឋ និងយកទៅផ្សព្វផ្សាយឱ្យប្រជាពលរដ្ឋបានយល់ដឹង និងអនុវត្ត ។

◆ **តម្លាភាព** : ដំណើរការដែលធ្វើឱ្យមានព័ត៌មានពេញលេញដោយសេរី

◆ **នីតិវិធី** : រដ្ឋគោរពច្បាប់ រដ្ឋដែលយកច្បាប់ជាធំ ឬដែលមានរដ្ឋាភិបាលគ្រប់គ្រងតាមអំណាចនៃច្បាប់ គឺមិនមែនតាមអំណាចបុគ្គល ឬ ក្រុមបុគ្គលណាមួយឡើយ ។ មន្ត្រីនគរបាល និងតុលាការត្រូវមានវិជ្ជាជីវៈច្បាប់ពិតប្រាកដ ទាំងរដ្ឋាភិបាល អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងប្រជាពលរដ្ឋត្រូវចូលរួមគោរពច្បាប់ទាំងអស់គ្នាដោយស្មើភាព ។

៥. អ្វីខ្លះជាគោលការណ៍នៃការអភិវឌ្ឍន៍ប្រជាធិបតេយ្យ (Democratic Development)?

- ភាពជាតំណាងសាធារណៈ
- ស្វ័យភាព
- ការពិគ្រោះយោបល់ និងការចូលរួម
- ឆ្លើយតប និងគណនេយ្យភាព
- លើកស្ទួយសមធម៌ (យកចិត្តទុកដាក់ពិសេស ស្ត្រី បុរស យុវជន កុមារ ប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រ ជនពិការ និងជនជាតិដើមភាគតិច) ។
- តម្លាភាព និងសុចរិតភាព

- វិធានការប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និងការរំលោភអំណាច

៦. អ្វីនោះហៅថារួមជាមួយតេឡេយ៉ូប្រជាធិបតេយ្យ (Democratization)?

ប្រជាធិបតេយ្យនិយមកម្ម គឺជាអន្តរកាលឆ្ពោះទៅរបបប្រជាធិបតេយ្យពេញលេញ។ មូលហេតុនាំឱ្យមានអន្តរកាល ឬក្នុងដំណើរការប្រជាធិបតេយ្យនិយមកម្ម គឺបណ្តាលមកពីកត្តាសំខាន់ៗដូចជា ការអប់រំ វណ្ណៈ សង្គមស៊ីវិល ការអន្តរាគមន៍នៃបរទេស មូលធននិយម ។ល។ និង ។ល។

៧. អ្វីខ្លះហៅថារួមជាមួយតេឡេយ៉ូប្រជាធិបតេយ្យ?

ប្រជាធិបតេយ្យត្រូវការឱ្យមានពហុភាព ព្រោះថា មនុស្ស និងក្រុមមនុស្សយើងតែងតែមានជំនឿ និងគំនិតប្លែកៗពីគ្នា។ មនុស្សដែលរស់នៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យមិនត្រូវគិតថាមានតែក្រុមខ្លួនទេដែលឈ្នះរហូត ឬថាមានតែក្រុមខ្លួនទេដែលមានគំនិតល្អលើសគេនោះ ពោលគឺត្រូវគិតថា នៅមានក្រុមដទៃទៀតដែលអាចនឹងឈ្នះខ្លួននៅពេលក្រោយ ហើយនៅមានគំនិតនៃក្រុមដទៃទៀតដែលអាចនឹងល្អជាងយើងផងដែរ។ ច្បាប់មតិភាគច្រើនត្រូវតែឈ្នះ និងត្រូវតែការពារគំនិត និងទស្សនៈភាគតិចផង ក៏ដូចគ្នានឹងគណបក្សចាញ់ឆ្នោតត្រូវតែប្រគល់អំណាចទៅគណបក្សដែលឈ្នះឆ្នោតជាដាច់ខាត ព្រោះថាការប្រគល់អំណាចឱ្យនោះគ្រាន់តែជាការប្រគល់ឱ្យបណ្តោះអាសន្នតែប៉ុណ្ណោះ។ គណបក្សចាញ់អាចមានឱកាសត្រឡប់មកកាន់អំណាចវិញនៅពេលបោះឆ្នោតឈ្នះលើកក្រោយ។

គោលការណ៍ទាំងនេះជាខ្នាតគំរូអន្តរជាតិសំរាប់ឱ្យប្រជាធិបតេយ្យមានលក្ខណៈ

ពេញលេញ :

- (១) **មានការរួមចំណែកពីពលរដ្ឋ :** គឺពលរដ្ឋមិនត្រឹមតែមានសេរីភាព សិទ្ធិទេ ថែមទាំងមានកាតព្វកិច្ចទៀតផង។ ការរួមចំណែករបស់ពលរដ្ឋក្នុងវិស័យនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ រួមមាន សេរីភាពបង្កើតសមាគម សហគមន៍ និងគណបក្ស

នយោបាយ សិទ្ធិបោះឆ្នោត សិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ការបង់ពន្ធដារ ប្រតិបត្តិ តាមច្បាប់ និងការឃ្នាំមើលដំណើរការរបស់រដ្ឋាភិបាល សភា និងតុលាការ គឺជាកាតព្វកិច្ចរបស់ពលរដ្ឋដើម្បីជួយកែលំអការអនុវត្តប្រជាធិបតេយ្យ ។

(២) មានការស្នើរសុំភាពត្រូវ : ក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ គោលការណ៍ស្នើរសុំភាពមានន័យថា មនុស្សគ្រប់រូបមានតំលៃ និងមានលទ្ធភាពដូចគ្នា ដោយគ្មានការរើសអើង ។

(៣) មានការអនុគ្រោះគ្នា : សង្គមប្រជាធិបតេយ្យ គឺជាសង្គមដែលប្រកបដោយសេចក្តី អនុគ្រោះ ។ មានន័យថា ក្នុងពេលដែលគណបក្សឈ្នះ សិទ្ធិគ្រប់គ្រងអំណាចពួកគេ ត្រូវអនុគ្រោះ និងទទួលស្គាល់សិទ្ធិគ្រប់បែបយ៉ាងរបស់មនុស្សភាគតិច(ឬគណបក្ស ដែលចាញ់) ។ ត្រូវអនុគ្រោះ និងអនុញ្ញាតឱ្យបក្សចាញ់ប្រើសិទ្ធិបញ្ចេញមតិជំទាស់ ។ រីឯនៅក្នុងសង្គមវិញ មនុស្សម្នាក់ក៏ត្រូវចេះអត់ឱនឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមកផងដែរ ។

(៤) មានការទទួលខុសត្រូវ : នៅក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ មន្ត្រីគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ត្រូវមាន ការទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រជាពលរដ្ឋ ។ ពួកគេត្រូវបំពេញភារកិច្ចតាមឆន្ទៈប្រជា- ពលរដ្ឋ និងដើម្បីផលប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋ ។

(៥) មានតម្លាភាព : រឿងអ្វីៗដែលរដ្ឋាភិបាលធ្វើត្រូវតែឱ្យប្រជាពលរដ្ឋបានដឹងព្រោះ នេះ មានន័យថា ត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យអ្នកកាសែត និងប្រជាពលរដ្ឋសាកសួរព័ត៌មាន អំពី កិច្ចការរបស់រដ្ឋាភិបាល ។

៨- ប្រពន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋតាមរបបប្រជាធិបតេយ្យមានប៉ុន្មានយ៉ាង?

របបផ្តាច់ការ របបកុម្មុយនិស របបបណ្ឌិតសិស មិនមែនជាប្រជាធិបតេយ្យទេ ។

ប្រពន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋតាមប្រជាធិបតេយ្យមាន ៣ យ៉ាង គឺ :

- ♦ **ប្រពន្ធប្រធានាធិបតីនិយម :** ប្រធានាធិបតីត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសដោយ

ប្រជាពលរដ្ឋ, មិនមាននាយករដ្ឋមន្ត្រីទេ ដូចជា សហរដ្ឋអាមេរិក, ហ្វីលីពីន, ឥណ្ឌូ នេស៊ី ... (អំណាចសភា និងរដ្ឋាភិបាលដាច់ពីគ្នា) ។

- ◆ **ប្រព័ន្ធសភានិយម :** រដ្ឋសភាត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសដោយផ្ទាល់ពីប្រជាពលរដ្ឋ ហើយរដ្ឋសភាបោះឆ្នោតទុកចិត្តនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងសមាជិករដ្ឋាភិបាលទាំងមូល ដូចជា *កម្ពុជា ជប៉ុន ថៃ អង់គ្លេស...* ។ មានតែនាយករដ្ឋមន្ត្រី មិនមានប្រធានាធិបតីទេ (អំណាចសភា និងរដ្ឋាភិបាលមានតុល្យភាពគ្នា) ។
- ◆ **ប្រព័ន្ធចំរុះ :** ប្រធានាធិបតី ត្រូវបានបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ពីប្រជាពលរដ្ឋ ហើយប្រធានាធិបតីតែងតាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រី ដូចជា បារាំង និងរុស្ស៊ី (មានប្រធានាធិបតីផង និងនាយករដ្ឋមន្ត្រីផង) ។

៩. តើប្រទេសកម្ពុជាប្រកាន់យករបបនយោបាយ និងប្រព័ន្ធឃ្លី?

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា អនុវត្តរបបនយោបាយ **ប្រជាធិបតេយ្យ សេរី ពហុបក្ស តាមប្រព័ន្ធសភានិយម**។

១០. ប្រទេសដែលមាននីតិវដ្ឋ ត្រូវមានលក្ខខណ្ឌចាំបាច់អ្វីខ្លះ?

ប្រទេសដែលមាននីតិវដ្ឋ លុះត្រាតែប្រទេសនោះប្រកបដោយលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ដូចតទៅ :

- ត្រូវមានតុលាការប្រកបដោយសមត្ថភាព វិជ្ជាជីវៈ ឥតលំអៀង និងឯករាជ្យ ពិតប្រាកដ មិនស្ថិតក្រោមអំណាចបុគ្គល ឬក្រុមណាមួយ ។
- អ្នកគ្រប់គ្រងត្រូវប្រើប្រាស់អំណាចខ្លួនឱ្យស្របទៅតាមច្បាប់ មិនរំលោភអំណាច ឬយកអំណាចនោះទៅប្រើប្រាស់ដើម្បីផលប្រយោជន៍ខ្លួន និងបក្សពួក ថែមទាំងមិនជ្រៀតជ្រែកទៅក្នុងការងារតុលាការជាដើម ។
- ត្រូវមានរដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងទុកជាមុន អំពីការប្រើសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការត្រួតពិនិត្យអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងរដ្ឋបាល ដើម្បីកុំឱ្យអំណាចទាំងនេះរំលោភច្បាប់ ។

- ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវមានសមភាពចំពោះមុខច្បាប់ទាំងអស់គ្នា មានន័យថាប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ត្រូវមានសិទ្ធិយករឿងក្តីខ្លួនទៅប្តឹងផ្តល់ដល់សាលាជម្រះក្តី និងបានទទួលការវិនិច្ឆ័យដោយយុត្តិធម៌ដូចគ្នា ។
- សេរីភាពសារព័ត៌មាន : ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវទទួលសិទ្ធិ និងសេរីភាពយ៉ាងពេញលេញក្នុងការបញ្ចេញមតិ យោបល់ បង្កើតអង្គការសារព័ត៌មាន ស្ថានីយវិទ្យុ ទូរទស្សន៍ ជាលក្ខណៈឯកជន ។

១១. សិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋានមានអ្វីខ្លះ?

ក. សិទ្ធិពលរដ្ឋ :

- សិទ្ធិរស់រានមានជីវិត
- សេរីភាពខាងជំនឿ និងមនសិការផ្ទាល់ខ្លួន
- សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ និងចូលរួមសមាគម
- សិទ្ធិធ្វើដំណើរដោយសេរី (ប៉ុន្តែបើចូលទៅប្រទេសដទៃត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរនៃប្រទេសនោះ) ។
- សិទ្ធិតាំងទីលំនៅដោយសេរី (ប៉ុន្តែត្រូវឱ្យសមស្របតាមច្បាប់សំណង់)
- សិទ្ធិការពារការរំលោភបំពានលើរាងកាយ និងផ្លូវចិត្ត
- ភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ និងតាមផ្លូវតុលាការ
- សិទ្ធិការពារការរែកឆេរលំនៅដ្ឋានខុសច្បាប់
- សិទ្ធិរួចចាកផុតពីអំណាចផ្តាច់ការរបស់រដ្ឋាភិបាល និងមានការការពារច្បាប់ ។

ខ. សិទ្ធិនយោបាយ :

- សេរីភាពក្នុងការនិយាយស្តី សារព័ត៌មាន ប្រជុំធ្វើសេចក្តីតវ៉ា
- សិទ្ធិបោះឆ្នោត និងឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត

- សិទ្ធិចូលរួមបោះឆ្នោតដោយសេរី តាមឆន្ទៈ និងគ្មានការភ័យខ្លាច
- សេរីភាពបង្កើតសមាគម ឬ គណបក្សនយោបាយ
- សិទ្ធិចូលរួមក្នុងឆាកនយោបាយ (សិទ្ធិធ្វើយុទ្ធនាការសម្រាប់គណបក្សនយោបាយ សិទ្ធិចូលរួមក្នុងគណបក្សនយោបាយ និងសិទ្ធិលាឈប់ពីសមាជិកគណបក្សនយោបាយ) ។
- សិទ្ធិមានលទ្ធភាពស្មើគ្នាចំពោះសេវាកម្មសាធារណៈ (រួមទាំងសិទ្ធិទទួលបានការជ្រើសរើសឱ្យកាន់តំណែងការងារ) ។

គ. សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម :

- សិទ្ធិមានកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់ខ្លួន (ការដាក់ជាសម្បត្តិរួមដូចសម័យខ្មែរក្រហម គឺជាការរំលោភ) ។
- សិទ្ធិទទួល (ដោយទិញជូន ឬអំណោយប្រើប្រាស់ ផ្ទេរ និងឱ្យទៅគេដោយលក់ដូរ ឬធ្វើអំណោយ ឬបោះបង់ចោលនូវទ្រព្យសម្បត្តិ) ។
- សិទ្ធិជ្រើសរើសការងារ ឬផ្លាស់ប្តូរការងារ (មិនបង្ខំឱ្យធ្វើការងារដោយផ្ទុយនឹងឆន្ទៈ ឬផ្ទុយពីសមត្ថភាព និងមុខជំនាញឡើយ) ។
- សិទ្ធិចូលរួមក្នុងសហជីព សមាគមវិជ្ជាជីវៈ សិទ្ធិធ្វើមុខជំនួញ និងសិទ្ធិធ្វើកិច្ចសន្យាស្របច្បាប់ ។
- សិទ្ធិមានម្ហូបអាហារគ្រប់គ្រាន់
- សិទ្ធិមានគ្រួសារ និងគូស្រករ
- សិទ្ធិមានសន្តិសុខសង្គម
- សិទ្ធិមានពេលសំរាក និងកំសាន្តកាយ (ជនណាក៏ដោយមានសិទ្ធិធ្វើការមានកំណត់ពេលម៉ោងត្រឹមត្រូវ និងមានពេលសំរាកកំសាន្ត) ។

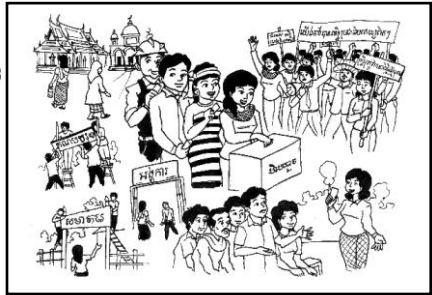
- សិទ្ធិទទួលការអប់រំ (មនុស្សគ្រប់រូបត្រូវតែមានចំណេះដឹង ។ សង្គម និងរដ្ឋមានកាតព្វកិច្ចចាំបាច់ធ្វើឱ្យពលរដ្ឋគ្រប់រូបបានរៀនសូត្រ) ។

ឃ. សិទ្ធិចម្បង :

- សិទ្ធិដើម្បីមានចំណេះដឹង និងសិទ្ធិអាស្រ័យផលវប្បធម៌ និងរក្សាសិទ្ធិ
- សិទ្ធិនិយាយភាសាដើមរបស់ខ្លួន និងសិទ្ធិប្រកាន់ទំនៀមទម្លាប់ ប្រពៃណី ជំនឿសាសនារបស់ខ្លួន ។

ង. សិទ្ធិមានបរិស្ថាន និងសិទ្ធិអភិវឌ្ឍន៍

- សិទ្ធិរស់នៅក្នុងបរិស្ថានមួយបរិសុទ្ធ
- សិទ្ធិការពារការបំផ្លិចបំផ្លាញបរិស្ថាន និងសិទ្ធិអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ ។

ផ្នែកទី២: ការបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិបោះឆ្នោត

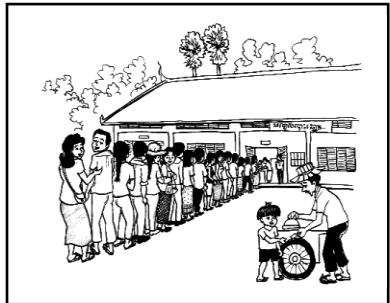
១២. អ្វីគឺជាការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌?

ការបោះឆ្នោតដោយសេរី :

គឺនិយាយទៅដល់សេរីភាព សិទ្ធិ ឱកាស និងលទ្ធភាព ។

■ ការបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិចូលរួមបោះឆ្នោត

- ពុំមានពលរដ្ឋដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតណាម្នាក់ត្រូវបានគេបដិសេធមិនឱ្យបោះឆ្នោត ឬត្រូវបានបង្កការលំបាកក្នុងការបោះឆ្នោតដែលបាត់បង់ឱកាសបោះឆ្នោត ។

- អ្នកបោះឆ្នោតមានសិទ្ធិស្មើគ្នានៅក្នុងស្ថានីយ៍ ឬការិយាល័យបោះឆ្នោតដើម្បីប្រើប្រាស់

សិទ្ធិបោះឆ្នោតរបស់ខ្លួន ។

- សិទ្ធិបោះឆ្នោតជាសំងាត់ ជាសិទ្ធិដាច់ខាត
- អ្នកបោះឆ្នោតគ្រប់រូបត្រូវមានលទ្ធភាពស្មើគ្នាក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ហើយមានសំលេងស្មើគ្នានឹងសំលេងឆ្នោតរបស់អ្នកដទៃទៀត ។
- ប្រជាពលរដ្ឋពេញវ័យគ្រប់រូបមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតដោយគ្មានការរើសអើង
- អ្នកបោះឆ្នោតអាចទទួលបានអំពីដំណើរការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងគ្រប់ដំណើរការនៃការបោះឆ្នោត ។
- មានការចូលរួមប្រជុំដោយសេរី និងការបញ្ចេញមតិយោបល់ ដើម្បីពិភាក្សាអំពីបេក្ខជន បេក្ខនារី និងគណបក្សនយោបាយឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ។
- អ្នកបោះឆ្នោតសំរេចចិត្តបោះឆ្នោតតាមឆន្ទៈរបស់ខ្លួនពិតប្រាកដ ដោយគ្មានការគំរាមកំហែង គ្មានការបង្ខំឱ្យបោះឆ្នោតគាំទ្រគណបក្សណាមួយ គ្មានការទិញសន្លឹកឆ្នោត គ្មានអំពើហិង្សា ។

■ ដំណើរការបោះឆ្នោត បេក្ខជន និងគណបក្សនយោបាយ

- ប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិ និងឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន ។ បេក្ខជនគ្រប់រូប និងគណបក្សទាំងអស់ត្រូវមានឱកាសស្មើគ្នា ដើម្បីប្រើប្រាស់ប្រពន្ធុយោសនា និងមានសិទ្ធិក្នុងបញ្ហាសន្តិសុខដោយគ្មានការគំរាមកំហែង ការបំភិតបំភ័យ និងមានសិទ្ធិធ្វើសកម្មភាពយោសនាដោយសេរី គ្មានការរារាំង ការរំខាន និងមានសុវត្ថិភាព ។ គណបក្សអាចពង្រីកបណ្តាញ និងជ្រើសរើសសមាជិកសកម្មជនដោយសេរី ។
- បុគ្គលគ្រប់រូប និងគណបក្សនយោបាយទាំងអស់មានសិទ្ធិឱ្យច្បាប់ការពារ ហើយមានសិទ្ធិឱ្យមានការដោះស្រាយការរំលោភនានាលើសិទ្ធិនយោបាយ និង

សិទ្ធិបោះឆ្នោត ។

▪ **អ្នកសង្កេតការណ៍**

- អ្នកសង្កេតការណ៍ជាតិ អន្តរជាតិ និងភ្នាក់ងាររបស់គណបក្សនយោបាយ ត្រូវបានផ្តល់សិទ្ធិដើម្បីចូលរួមសង្កេតការណ៍ តាមដាន និងធ្វើរបាយការណ៍លើ រាល់សកម្មភាពនៃដំណើរការបោះឆ្នោតបានដោយសេរី និងទូលំទូលាយ ។

ការបោះឆ្នោតដោយយុត្តិធម៌:

គឺនិយាយទៅដល់ការទទួលខុសត្រូវ និងកាតព្វកិច្ច ។

- មិនមានការក្លែងបន្លំសន្លឹកឆ្នោត ឬការលួចដូរសន្លឹកឆ្នោត គ្មានការប្រើប្រាស់ មធ្យោបាយទុច្ចរិតផ្សេងៗ ។
- អាជ្ញាធររៀបចំការបោះឆ្នោតឯករាជ្យ អព្យាក្រឹត ស្អាតស្អំ តម្លាភាព និងមានការ ជឿជាក់ពីសាធារណជន ។
- មានប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតល្អ មាននិយ័តភាព (ការបោះឆ្នោតត្រូវធ្វើឡើងដោយឡែង ទាត់ក្នុងរយៈពេលកំណត់ប្រាំឆ្នាំម្តង) ។
- ការដោះស្រាយវិវាទបោះឆ្នោតមានភាពយុត្តិធម៌ ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ មានតម្លាភាព
- បង្កើតលក្ខខណ្ឌប្រកួតប្រជែងសម្រាប់បោះឆ្នោតដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានដែលមាន "សមធម៌" ។
- បង្កើតនីតិវិធីដ៏មានប្រសិទ្ធភាព ឥតលំអៀង និងឥតមានការរើសអើងសម្រាប់ការ ចាត់ចែងការបោះឆ្នោត ពិសេសការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងការហោសនាបោះឆ្នោត ។
- ធានាឱ្យបាននូវភាពឡើងត្រង់ក្នុងការបោះឆ្នោត ពិសេសថ្ងៃបោះឆ្នោត ដែលអ្នក បោះឆ្នោតណាម្នាក់បោះឆ្នោតបានច្រើនលើក ឬការបោះឆ្នោតដោយជនទាំងឡាយ ណាដែលគ្មានឈ្មោះក្នុងបញ្ជី ។

- ធានាឱ្យគណបក្ស បេក្ខជន និងអ្នកគាំទ្រ មានសន្តិសុខដូចគ្នា ។

១៣. បញ្ហាខ្លះៗដែលការបោះឆ្នោតដោយស្មើភាព ?

- គណបក្សនយោបាយ និងបេក្ខជនទាំងអស់មានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការប្រកួតប្រជែង
- នៅអំឡុងពេលយុទ្ធនាការយោសនាបោះឆ្នោត គណបក្សនយោបាយចូលរួមប្រកួតប្រជែងទាំងអស់ស្មើភាពក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរដ្ឋ ដូចជា ទូរទស្សន៍ វិទ្យុ មានសិទ្ធិប្រើសេវាសាធារណៈដូចគ្នា អាចប្រើសិទ្ធិរួមប្រជុំមហាជនតាមកន្លែងសាធារណៈតាមគ្រប់រូបភាព និងមធ្យោបាយដោយស្មើភាពគ្នា ដើម្បីបង្ហាញពីកម្មវិធីនយោបាយ និងសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនជូនប្រជាពលរដ្ឋ ។
- អ្នកបោះឆ្នោតមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតបានតែ១ដងគត់ ស្មើនឹង១សន្លឹក ក្នុង១អាណត្តិ ។ សន្លឹកឆ្នោត១សន្លឹកមានតម្លៃស្មើគ្នានៅគ្រប់មណ្ឌលបោះឆ្នោត ខេត្ត ក្រុង ឃុំ សង្កាត់ទាំងអស់ ទោះបីអ្នកបោះឆ្នោតមានឋានៈជានាយករដ្ឋមន្ត្រី អភិបាលខេត្ត អភិបាលស្រុក ជាព្រះសង្ឃ ជាមេឃុំ ឬប្រជាពលរដ្ឋសាមញ្ញក៏ដោយ ។

១៤. តើអ្នកបោះឆ្នោតប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាចយ៉ាងណាដើម្បីការពារសំណាងរាស្ត្រ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឬគណបក្សជាប់ឆ្នោត?

- ◆ ក្រោយពេលបោះឆ្នោត អ្នកបោះឆ្នោតត្រូវតែតាមដាន សង្កេត និងវាយតម្លៃលើសកម្មភាព និងការអនុវត្តការសន្យារបស់អ្នកតំណាងជាប់ឆ្នោតរបស់ខ្លួន និងគណបក្សជាប់ឆ្នោត ។ អ្នកតំណាងដែលជាប់ឆ្នោត (តំណាងរាស្ត្រ និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់) បានទទួលអំណាចពីប្រជាពលរដ្ឋតាមរយៈការបោះឆ្នោតត្រូវតែបំរើផលប្រយោជន៍ និងបំពេញសេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ◆ បើអ្នកតំណាងជាប់ឆ្នោតមិនបានបំរើផលប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋ មិនអនុវត្តតាម

ការសន្យារបស់ខ្លួន ប្រជាពលរដ្ឋអាចប្រើប្រាស់អំណាចរបស់ខ្លួន ដោយស្មើសុំឱ្យ អ្នកតំណាងនោះគោរពការសន្យារបស់ខ្លួន ឬសុំឱ្យអ្នកតំណាងនោះលាចេញពី តំណែងមុនពេលកំណត់ ឬប្រជាពលរដ្ឋអាចធ្វើពាក្យបណ្តឹងទៅសាមីគណបក្ស នយោបាយនៃអ្នកតំណាងនោះនៅអាណត្តិក្រោយឱ្យធ្វើការផ្លាស់ប្តូរអ្នកតំណាង រូបនោះចេញ ឬជំរើសចុងក្រោយប្រជាពលរដ្ឋមិនបោះឆ្នោតគាំទ្រអ្នកតំណាងរូប នោះ ឬគណបក្ស នយោបាយរបស់អ្នកតំណាងនោះ ហើយប្រជាពលរដ្ឋបោះឆ្នោត ឱ្យអ្នកតំណាងថ្មីផ្សេងទៀតដែលខ្លួនពេញចិត្ត សង្ឃឹមថាអាចដោះស្រាយបញ្ហា យើងបាន ។

- ◆ ប្រសិនបើកំហុសរបស់អ្នកតំណាង (ជាបុគ្គល ឬគណបក្សនយោបាយ) មាន លក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ ដូចជា ការកេងប្រវ័ញ្ចជាតិ អំពើពុករលួយធ្ងន់ធ្ងរមិនដោះ- ស្រាយបញ្ហាជាតិ ប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ដូចជាការសំលាប់មនុស្ស ។ល ។ ក្នុងអាណត្តិដែលខ្លួនមានអំណាច ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវប្រើសិទ្ធិអំណាចខ្លួន អំពាវនាវ ប្តឹងទៅសភា ព្រឹទ្ធសភា តុលាការឯករាជ្យ ឬប្រើប្រាស់សិទ្ធិបញ្ជូនមតិ និង មហាបាតុកម្មដោយសន្តិវិធី ដើម្បីឱ្យដកអភ័យឯកសិទ្ធិ និងចោទប្រកាន់ដាក់ទោស ទណ្ឌកម្ម ។

១៥- តើលោក អ្នកត្រូវដោះស្រាយយ៉ាងណា នៅពេលដូច ឬប្រឈមមុខ ជាមួយនឹងឧបាយកលទុច្ចរិតក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោត?

ឧបាយកលទុច្ចរិតមានដូចជា : ការគំរាមកំហែង ការបំភិតបំភ័យ ការទិញសន្លឹក ឆ្នោត(ដោយសម្ភារៈ ឬប្រាក់កាស) ការលួងលោមទិញទឹកចិត្ត ការបង្ខំឱ្យធ្វើសម្បថ ការកត់លេខឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណ ។ល ។ និង ។ល ។

ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវរាយការណ៍ជាសម្ងាត់ដល់អ្នកសង្កេតការណ៍ ឬ ភ្នាក់ងាររបស់

គណបក្សនយោបាយ ដែលលោកអ្នកទុកចិត្ត។ ប៉ុន្តែ បើលោកអ្នកជួបបញ្ហាចំពោះមុខ គេកំពុងគំរាមកំហែង លោក អ្នកត្រូវដោះស្រាយដោយភាពទន់ភ្លន់ ដូចជា ៖

- បើលោក អ្នកនិយាយទៅដោយគ្មានផលវិបាក ឬគ្រោះថ្នាក់ដល់ខ្លួនទេនោះ លោក អ្នកអាចនិយាយថា " **ក្នុងពេលនេះខ្ញុំពុំទាន់ធ្វើការសំរេចចិត្តនៅឡើយ ទេ សូមអភ័យទោស**" ។
- បើច្រើនមិនរួច លោក អ្នកត្រូវតែទទួលយក គួរប្រើពាក្យយ៉ាងទន់ភ្លន់ថា " **ខ្ញុំនឹងបោះឆ្នោតឱ្យលោក ឬគណបក្សរបស់ លោក**" ។

ប៉ុន្តែ ប្រការដែលត្រូវចងចាំនោះគឺ ការបោះឆ្នោតជា **ការសម្រេច** គ្មានអ្នកណាដឹង ថាលោក អ្នកបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សណាមួយទេ។ ដូចនេះ លោក អ្នកត្រូវបោះឆ្នោត **តាមឆន្ទៈ និងការពេញចិត្ត**របស់ខ្លួន ។

១៦- តើអ្វីខ្លះជាភាពយូរស័យរបស់អ្នកបោះឆ្នោត?

- អ្នកបោះឆ្នោត ត្រូវចេះស្វែងរក ព្យាយាមតាមដានដោយយកចិត្តទុកដាក់រាល់ ការអប់រំ ផ្សព្វផ្សាយ ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីការបោះឆ្នោតរបស់ស្ថាប័នរៀបចំការបោះឆ្នោត សមាគម-អង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល សង្គមស៊ីវិល និងចេះអប់រំ ផ្សព្វផ្សាយបន្តដល់បងប្អូន ប្រជាពលរដ្ឋជិតខាង និងមិត្តភក្តិរបស់ខ្លួន ។
- អ្នកបោះឆ្នោតចេះដោះស្រាយនូវបញ្ហានានា (ឧបាយកលទុច្ចរិត) ពេលដែលខ្លួនជួប ឬ ប្រឈមមុខក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតដោយសន្តិវិធី ដោយភាពវៃឆ្លាត ដើម្បីសុវត្ថិភាព ។
- ពិនិត្យមើលបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់បេក្ខជន បេក្ខនារីឈរឈ្មោះ និងគោលនយោបាយ /កម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗ ។
- បោះឆ្នោតតាម**ឆន្ទៈ**របស់ខ្លួន ទោះបីគេគំរាមកំហែង យកសំភារៈ ឬលុយទិញទឹក ចិត្ត បង្ខំឱ្យធ្វើសម្បថ ឬប្រើសកម្មភាពបង្ខិតបង្ខំយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយលោក

អ្នកត្រូវយល់ពីគោលការណ៍នៃការបោះឆ្នោត " បោះឆ្នោតដោយសំងាត់ តាមឆន្ទៈ ដោយសេរី និងស្មើភាព " ។

ផ្នែកទី៣

ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សារៀនសូត្រសំខាន់ៗ

សិទ្ធិ និងនីតិវិធី

១៧. តើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សារៀនសូត្រសំខាន់ៗអ្វី ?

ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សារៀនសូត្រ សំខាន់ គឺជាដំណើរការជ្រើសរើសសភា រៀនសូត្រដែលមានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សារៀនសូត្រ សំខាន់ពី៥-១១នាក់ ផ្អែកតាមប្រជាសាស្ត្រ និងភូមិសាស្ត្រ ដោយប្រជាពលរដ្ឋនៃរៀនសូត្ររបស់ខ្លួន តាមរយៈការបោះឆ្នោតជាសកល មានអាណត្តិ៥ឆ្នាំ ដោយសេរី ស្មើភាព ចំពោះ សម្ងាត់ ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ ស្របតាម នីតិវិធីដូចមានចែងក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សារៀនសូត្រ ។

១៨. តើការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់មានសារៈសំខាន់យ៉ាងណាខ្លះ ?

- មានប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន
- មានប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងបែបវិមជ្ឈការនៅតាមឃុំ សង្កាត់ ឬការផ្ទេរអំណាចនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចដល់ឃុំ សង្កាត់ ។
- ប្រជាពលរដ្ឋអាចសំរេចជោគវាសនាដោយខ្លួនឯង តាមរយៈតំណាងរបស់គាត់នៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។
- ប្រជាពលរដ្ឋនឹងទទួលបានការអភិវឌ្ឍជាក់ស្តែង
- ពង្រឹងស្ថានភាពនយោបាយ ដោយទទួលបានការទុកចិត្តពីប្រជាពលរដ្ឋ ។

១៩. តើនឹងមានអ្វីកើតឡើង បើសិនជាលោក អ្នកមិនបានទៅបោះឆ្នោត ?

លោក អ្នកត្រូវតែទៅបោះឆ្នោត! ការបោះឆ្នោតមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ដើម្បីជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំតាមការពេញចិត្តរបស់ប្រជាពលរដ្ឋដែលជាអ្នកបោះឆ្នោត ។ បើលោកអ្នកមិនទៅបោះឆ្នោតទេ មានន័យថា អ្នកដទៃជាអ្នកសំរេចចិត្តក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំជំនួសលោកអ្នក ហើយក៏មានន័យថា លោកអ្នកបានបោះបង់សិទ្ធិជាពលរដ្ឋក្នុងការចូលរួមអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិ ។ ម្យ៉ាងទៀត មានន័យថា លោកអ្នកបណ្តោយឱ្យអ្នកជាប់ឆ្នោតធ្វើអ្វីតាមតែអំពើចិត្ត មិនបំរើផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាពលរដ្ឋ ហើយប្រទេសជាតិគ្មានការរីកចម្រើន ។

ដូចនេះ លោកអ្នកត្រូវតែទៅបោះឆ្នោតជ្រើសរើស អ្នកដឹកនាំឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ ព្រោះវាជាសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់លោកអ្នក និងជាឱកាសដ៏ល្អរបស់លោកអ្នកក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំដែលខ្លួនពេញចិត្ត ។

កំលាំងចូលរួមរបស់លោកអ្នកក្នុងការបោះឆ្នោត និងជាមួយតំណាងដែលជាប់

ឆ្ពោះ ប្រៀបដូចជាតំណក់ទឹកបំបែកផ្ទាំងសិលាមួយដ៏ធំ និងជាកំលាំងចលករជុំវិញមាន ការដោះស្រាយបញ្ហាទាំងឡាយក្នុងសង្គមមួយថ្ងៃបន្តិចៗ ដើម្បីពួកយើង កូនចៅជំនាន់ ក្រោយ និងប្រទេសជាតិមានប្រជាធិបតេយ្យរឹងមាំ ។

២០- មុននឹងដោះឆ្ពោះ តើលោក អ្នកត្រូវពិនិត្យមើលបេក្ខជន បេក្ខនារីឈរ ឈ្មោះដូចម្តេចខ្លះ?

- ដំបូងត្រូវពិនិត្យមើលបេក្ខជន-បេក្ខនារីឈរឈ្មោះក្នុងបញ្ជីគណបក្ស ថាតើមាន ដាក់បេក្ខជន-បេក្ខនារីឆ្លាស់គ្នានៅលេខរៀងខាងលើឬទេ? (អ្នកនៅលេខរៀងខាងលើ អាចមានលទ្ធភាពជាប់ឆ្នោតច្រើន) ហើយមានលក្ខណៈសម្បត្តិយ៉ាងណាខ្លះ?
- បន្ទាប់មកបេក្ខជន-បេក្ខនារីនោះធ្លាប់ឈរឈ្មោះឬទេនៅអាណត្តិមុនៗ
- បើគាត់ធ្លាប់ឈរឈ្មោះ តើបានជាប់ឆ្នោតឬទេ? ជាប់ឆ្នោតជាអ្វី (ជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ជាមេឃុំ សមាជិក ឬជំទប់...)?
- នៅពេលគាត់ជាប់ឆ្នោតក្នុងតំណែង តើគាត់យកចិត្តទុកដាក់ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ កិត្តិណា? ហើយគួរបោះឆ្នោតឱ្យគាត់បន្តទៀតឬមួយយ៉ាងណា?
- បើគាត់មិនធ្លាប់ឈរឈ្មោះ តើគាត់ធ្លាប់ធ្វើការជាអ្វី (មន្ត្រីរាជការ គ្រូបង្រៀន ពេទ្យ អាចារ្យ អ្នករកស៊ី)?
- ពេលពួកគាត់នៅធ្វើការ តើពួកគាត់ធ្វើការល្អឬទេ? យកចិត្តទុកដាក់ជាមួយប្រជា ពលរដ្ឋឬទេ?
- បន្ទាប់មក ត្រូវពិនិត្យថា បេក្ខជន-បេក្ខនារីធ្លាប់រកស៊ីខុសច្បាប់ បន្តិ ឆបោក ទារ ប្រាក់ពីប្រជាពលរដ្ឋ ឬប្រព្រឹត្តិអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ឬឈ្មោះទាស់ទែងជាមួយអ្នក ជិតខាងដោយមិនសមរម្យ រំលោភយកដីប្រជាពលរដ្ឋ ឬមានបញ្ហាផ្សេងៗទៀត ។
- តើគាត់មានគំនិតទូលំទូលាយ យល់ដឹងអំពីប្រជាធិបតេយ្យ ការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស

គំនិតអធ្យាស្រ័យ ដោះស្រាយបញ្ហាដែរឬទេ?

- តើគាត់មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការដឹកនាំឃុំ-សង្កាត់ និងប្រទេសជាតិឱ្យរីកចំរើនបានឬទេ?

ខេ្មោះបេក្ខជន/បេក្ខនារីក្នុងបញ្ជីគណបក្ស នយោបាយ	
លេខរៀង គណបក្ស ក	លេខរៀង គណបក្ស ខ
ទី១- ប្រុស "ក"	ទី១- ស្រី "ច"
ទី២- ស្រី "ខ"	ទី២- ប្រុស "ឆ"
ទី៣- ប្រុស "គ"	ទី៣- ស្រី "ជ"
ទី៤-	ទី៤-
ទី៥-	ទី៥-
ទី៦-	ទី៦-

សូមតាមដាន និងស្វែងយល់បញ្ជីគណបក្សនយោបាយ ជាពិសេសទៅលើបេក្ខជន បេក្ខនារីយរក្នុងលេខរៀងលើគេ (លទ្ធភាពអាចជាប់) ក្នុងគណបក្សនីមួយៗ ព្រោះថា បេក្ខជន/បេក្ខនារី នឹងពុំដាក់បង្ហាញក្នុងសន្លឹកឆ្នោតទេ

២១. តើអ្នកបោះឆ្នោត ត្រូវស្វែងយល់អំពីកម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្សឬទេ ?

ត្រូវតែស្វែងយល់ ! ព្រោះបេក្ខជន/បេក្ខនារីគឺជាសមាជិកគណបក្សនយោបាយ!

- ត្រូវពិនិត្យមើលគោលជំហរ និងកម្មវិធីនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយ ថាតើមាននិន្នាការទៅរកប្រជាធិបតេយ្យ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច (ចង់ឱ្យប្រជាពលរដ្ឋមានជីវភាពធូរធារឬទុកឱ្យប្រជាពលរដ្ឋនៅក្រីក្រ) ការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ការនិយមលទ្ធិផ្តាច់ការ ការប្រើប្រាស់អំណាចហួសហេតុ (ការតែងតាំង ការដកបុគ្គលិក) ការប្រព្រឹត្តិអំពើពុករលួយ និងថាតើមានលើកយកវិធានការដោះស្រាយបញ្ហាស្រ្តី និងកុមារដែរឬទេ?
- ការទទួលខុសត្រូវរបស់គណបក្សនយោបាយ ការអនុវត្តតាមការសន្យា
- ការរៀបចំវេទនាសម្ព័ន្ធក្នុងគណបក្សមានលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យ មានការផ្លាស់ប្តូរ

ប្រធានគណបក្សឬទេ ? មានការបោះឆ្នោតផ្ទៃក្នុងគណបក្សឬទេ ? និងមានគោល-
នយោបាយយេនឌ័រលើកកំពស់សិទ្ធិនារីឬទេ ?

- តើអ្នកដឹកនាំគណបក្សនោះជានរណា ?

២២. តើអ្វីខ្លះជាដលវិធាននៃការទិញ-លក់សន្លឹកឆ្នោត?

ប្រសិនបើលោក អ្នកបោះឆ្នោតដោយការទិញ លក់សន្លឹកឆ្នោតនោះវាធ្វើឱ្យ ៖

- លោក អ្នក ក្លាយជាទាសករនៃអំណាច
- លោក អ្នកត្រូវគិតថា ជំនួយតែងមានចំណង ដូចពាក្យចាស់លោកពោលថា **“ហុចរបស់ស្រណោះដៃ”** ។

- បើលោក អ្នកបោះឆ្នោតតាមការទិញសន្លឹកឆ្នោត យើងនឹងបានអ្នកជាប់ឆ្នោតជា តំណាងមិនល្អ ប្រើប្រាស់អំណាចហួសហេតុ ប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយដើម្បីបានប្រាក់យក មកទិញសន្លឹកឆ្នោតនៅពេលបោះឆ្នោតលើកក្រោយទៀតហើយកាន់អំណាចជារៀងរហូត
- បើយើងលក់សន្លឹកឆ្នោត យើងនៅតែក្រីក្រ គ្មានការអភិវឌ្ឍនៅមណ្ឌល ឬប្រទេស ជាតិរបស់យើង អ្នកកាន់អំណាចមិនបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការ

ប្រកបរបររកស៊ី និងការងារ ។

- សង្គមមានការរំលោភច្បាប់បោះឆ្នោត មិនគោរពសិទ្ធិមនុស្ស គ្មានប្រជាធិបតេយ្យ គ្មានយុត្តិធម៌ មានអំពើពុករលួយ គ្មានការអភិវឌ្ឍ និងបន្តភាពក្រីក្រ ។

២៣~ តើមានបញ្ហាអ្វីខ្លះអាចកើតឡើងក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោត ?

- មានការទិញទឹកចិត្តតាមរយៈ សំភារៈ និង លុយកាក់ (ពិសេស ការទិញសន្លឹកឆ្នោត នៅយប់មុនថ្ងៃបោះឆ្នោតមួយថ្ងៃ) ។
- មានការបង្ខិតបង្ខំឱ្យប្រជាពលរដ្ឋធ្វើសម្បថ និងកត់លេខឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណ
- មានការគំរាមកំហែង បំភិតបំភ័យ បង្ខិតបង្ខំលើប្រជាពលរដ្ឋ និងបេក្ខជន ឬ សកម្មជនរបស់គណបក្សនយោបាយ ។
- ការរារាំង គំរាមកំហែងបេក្ខជនមិនឱ្យឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត
- បង្កការលំបាក ឧបសគ្គដល់គណបក្សប្រឆាំង ឬគណបក្សតូចៗក្នុងការចុះបញ្ជីបេក្ខជន ឈរឈ្មោះ ។
- អ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតត្រូវបានបដិសេធមិនឱ្យចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត
- ចុះឈ្មោះឱ្យអ្នកដែលគ្មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត
- បាត់ឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតផ្លូវការ (នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត)
- ក្នុងពេលយុទ្ធនាការឃោសនា មិនគោរពគោលការណ៍ស្មើភាព (ឃោសនាមុនកាល កំណត់...) ។
- មានអំពើហិង្សា និងការសំលាប់ខាងនយោបាយ
- មិនធានានូវសុវត្ថិភាព សន្តិសុខ
- មិនធានានូវសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ
- អ្នកបោះឆ្នោតត្រូវបានបញ្ចុះបញ្ចូល ដើម្បីរារាំងមិនឱ្យទៅបោះឆ្នោត

- មានភាពយឺតយ៉ាវក្នុងដឹកជញ្ជូន និងផ្តល់សម្ភារៈបោះឆ្នោត
- មានភាពមិនប្រក្រតីក្នុងការដឹកជញ្ជូនហិបឆ្នោត
- មានភាពយឺតយ៉ាវក្នុងការរាប់សន្លឹកឆ្នោត
- ពេលរាប់សន្លឹកឆ្នោតមានការបន្ត មានការរំខាន
- មានការរារាំងអ្នកសង្កេតការណ៍ ឬភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយមិនឱ្យចូលរួមសង្កេតការណ៍ ។
- មានការយល់ច្រឡំជាមួយប័ណ្ណព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោត និងឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់បោះឆ្នោត ដែលធ្វើឱ្យអ្នកបោះឆ្នោតត្រូវបានគេបដិសេធ ឬត្រូវបានដេញឱ្យទៅយកឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណ នាំឱ្យអ្នកបោះឆ្នោតមានការចុញទ្រាន់លែងមកបោះឆ្នោត ។

២៤. តើលោក អ្នកត្រូវតែចូលជាសមាជិករបស់គណបក្សនយោបាយណាមួយដើម្បីបានទៅបោះឆ្នោត ?

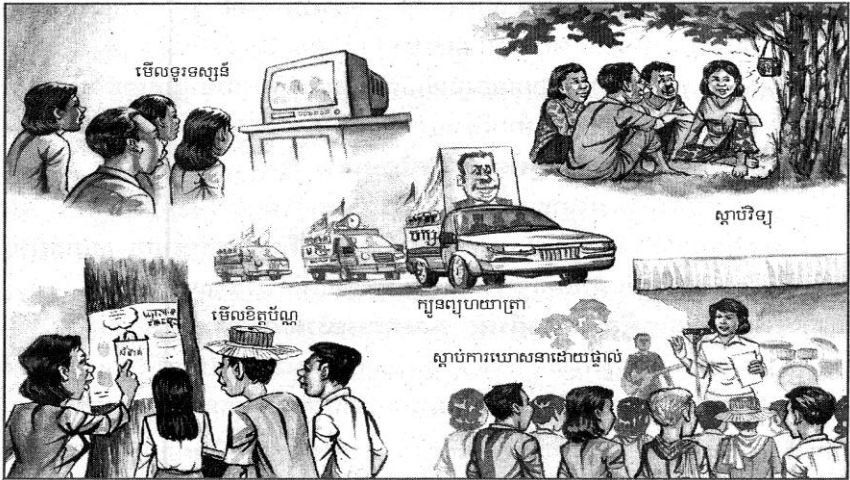
មិនចាំបាច់ទេ ! ការបោះឆ្នោតគឺជាសិទ្ធិនយោបាយ និងជាសេរីភាពរបស់លោកអ្នក ។ ដូចនេះ លោកអ្នកមិនចាំបាច់ចូលជាសមាជិកគណបក្សនយោបាយណាមួយឡើយ ។ ទោះបីលោកអ្នកមិនមែនជាសមាជិកគណបក្សនយោបាយណាមួយក៏ដោយក៏លោកអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតដោយសេរីបានដែរ ។

យុទ្ធសាស្ត្រការយោសាសនាបោះឆ្នោត

២៥. តើការយោសាសនាបោះឆ្នោតមានដូចម្តេច?

ការយោសាសនាបោះឆ្នោតមានទិសដៅឱ្យគណបក្សនយោបាយ និងបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ធ្វើការផ្សព្វផ្សាយកម្មវិធីនយោបាយរបស់ខ្លួនក្នុងការអភិវឌ្ឍឃុំ-សង្កាត់

ជូនដល់អ្នកបោះឆ្នោត ។

២៦. តើយុទ្ធនាការយោសនាបោះឆ្នោតរបស់ខ្លួននឹងទៅពេលណា និងបញ្ចប់ នៅពេលណា?

- យុទ្ធនាការយោសនាបោះឆ្នោតមានរយៈពេល ១៥ថ្ងៃ គឺ ចាប់ពីថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា ដល់ថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ ហើយគ្រប់សកម្មភាពនៃការ យោសនាគឺត្រូវចប់**ម្តងមុន** (២៤)ម៉ោងមុនថ្ងៃបោះឆ្នោត(មួយ(០១)ថ្ងៃមុន ថ្ងៃបោះឆ្នោត ហៅថា **“ថ្ងៃស”**) ។
- គ្រប់សកម្មភាពយោសនាបោះឆ្នោតរបស់គណបក្សនយោបាយ ត្រូវចាប់ផ្តើម ពីម៉ោងប្រាំមួយ(៦) ព្រឹក ដល់ម៉ោង ដប់ (១០)យប់ និងត្រូវឈប់សម្រាកនៅ ចន្លោះពីម៉ោង ដប់ (១០)យប់ ដល់ម៉ោង ប្រាំមួយ (៦) ព្រឹក ។
- សកម្មភាពយោសនាដោយឧបករណ៍បំពងសម្លេង ត្រូវហាមឃាត់ចាប់ពី ម៉ោងដប់ពីរ (១២) ថ្ងៃត្រង់ ដល់ម៉ោងពីរ (២) រសៀល ។

២៧~ តើការយោសាណាបោះឆ្នោតធ្វើនៅកន្លែងណា?

ការយោសាណាបោះឆ្នោត ត្រូវធ្វើឡើងនៅតាមរោងវីដេអូសាធារណៈ ឬទីសាធារណៈ ។ ប្រជាពលរដ្ឋអាចសាកសួរព័ត៌មានពីគណៈកម្មការឃុំ-សង្កាត់រៀបចំការបោះឆ្នោត (គឃ/សប) អំពីទីកន្លែង និងគណបក្សដែលធ្វើការយោសាណា ។

២៨~ តើសកម្មភាពអ្វីខ្លះដែលធ្វើឡើងក្នុងពេលយោសាណាបោះឆ្នោត ?

ការយោសាណាបោះឆ្នោត គឺជាសកម្មភាពមួយចំនួនដែលត្រូវធ្វើឡើងជាសាធារណៈដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលអ្នកបោះឆ្នោតឱ្យបោះឆ្នោតគាំទ្របេក្ខជន ឬគណបក្សនយោបាយណាមួយ ។

សកម្មភាពយោសាណារួមមាន ÷

- ការជួបជុំជាសាធារណៈ
- កូនព្យុហយាត្រា ឬកូនដំណើរដោយផ្ញើរជើងឬដោយយានជំនិះគ្រប់ប្រភេទ
- ការបញ្ចុះបញ្ចូលពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ
- ការផ្សព្វផ្សាយតាមឧត្តសនស័ព្ទដើម្បីគាំទ្របេក្ខជនណាម្នាក់ ឬគោលនយោបាយគណបក្សនយោបាយណាមួយ ។
- រំលែកជាពាក្យស្លោកខ្លីៗតាមឧបករណ៍បំពងសម្លេងឬតាមឧបករណ៍បញ្ចាំងរូបភាពដែលអាចឱ្យប្រជាពលរដ្ឋស្តាប់ និងមើលបាននូវសារនយោបាយ ។
- ផ្សព្វផ្សាយតាមរយៈការចាក់កាស៊ីនេអូ ឬវីស៊ីឌី ឬឌីវីឌី
- បិទផ្សាយនូវរូបភាពយោសាណា លើកបដា តំឡើងបន្ទះក្តារបិទប្រកាសផ្សាយ
- ការចែកចាយខិត្តប័ណ្ណគណបក្ស ម្នាក់ សំលៀកបំពាក់ អាវយឺត ផ្លាកសញ្ញា ឬសម្ភារៈផ្សេងៗទៀត ។
- ការប្រគុំតន្ត្រីដោយដើរជាកូន ឬច្រៀងចំរៀងយោសាណា ឬការលេងភ្លេង

ឃោសនា ។

- ព្រឹត្តិការណ៍កីឡា ។ល។

២៩- តើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនដែលជាសម្បត្តិរដ្ឋដូចជា រថយន្ត ទោចក្រយានយន្ត និង ជលយានគ្រប់ប្រភេទដែលប្រើប្រាស់ស្លាកសញ្ញារាជការ រដ្ឋ នគរបាល ខេមរភូមិន្ទ និងរាជរដ្ឋាភិបាល ។

មធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនដែលជាសម្បត្តិរដ្ឋដូចជា រថយន្ត ទោចក្រយានយន្ត និង ជលយានគ្រប់ប្រភេទដែលប្រើប្រាស់ស្លាកសញ្ញារាជការ រដ្ឋ នគរបាល ខេមរភូមិន្ទ និងរាជរដ្ឋាភិបាល ។

៣០- តើនរណាខ្លះអាចចូលរួម និងនរណាខ្លះមិនអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាព ឃោសនាគាំទ្រចំពោះបេក្ខជន ឬគណបក្សនយោបាយណាមួយ?

- **អ្នកមានសិទ្ធិចូលរួមគាំទ្រក្នុងសកម្មភាពឃោសនាគ្រប់ម៉ោង:** គឺប្រជាពលរដ្ឋ ខ្មែរទាំងពីរ (០២) ភេទ ។
- **អ្នកមិនមានសិទ្ធិចូលរួមសកម្មភាពក្នុងការឃោសនាក្នុងអំឡុងម៉ោងធ្វើការ:** គឺមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល អាជ្ញាធរដែនដីគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ កងយោធពលខេមរភូមិន្ទ នគរបាលជាតិ និងមន្ត្រីតុលាការ ។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីបញ្ចប់ម៉ោងធ្វើការ អ្នកទាំង នេះអាចចូលរួមក្នុងសកម្មភាពឃោសនាបោះឆ្នោតគាំទ្រចំពោះបេក្ខជនណាម្នាក់ ឬគណបក្សនយោបាយណាមួយ តែមិនត្រូវស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋាន និងមិនត្រូវ មានអាវុធជាប់នឹងខ្លួនឡើយ ។

៣១- តើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនជាគារវិលោកក្នុងពេលធ្វើការឃោសនាបោះឆ្នោតដែល យើងគួរកត់សម្គាល់ ?

- ◆ ធ្វើសកម្មភាពឃោសនារំលោភលើកាលបរិច្ឆេទ (មុនថ្ងៃទី១៨ ខែឧសភា និងក្រោយថ្ងៃទី០១ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២) ។

- ◆ អំពើហិង្សា ឬការគំរាមកំហែង ឬការបំភិតបំភ័យ ការបង្ខំធ្វើសម្បទ ឬបង្ខំឱ្យ ផ្តិតមេដៃពិតលបក្សនយោបាយ អ្នកមានអំណាច កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធ មេភូមិ អនុប្រធានភូមិ និងសមាជិកភូមិ ។
- ◆ ការផ្តល់ប្រាក់កាស ឬសម្ភារៈក្នុងគោលបំណងទិញសន្តិកស្នេហា
- ◆ ប្រើសំដីប្រមាថមើលងាយអ្នកបោះឆ្នោត ឬគណបក្សនយោបាយ ឬបេក្ខជន ។
- ◆ មានវត្តមានកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ នគរបាលជាតិ មន្ត្រីរាជការស៊ីវិល មន្ត្រីតុលាការ និងអាជ្ញាធរដែនដីគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ចូលរួមគាំទ្រសកម្មភាព យោសនាបោះឆ្នោតក្នុងម៉ោងធ្វើការ ។
- ◆ ភាពលំអៀងលើការប្រើប្រាស់ទិសាធារណៈ
- ◆ អំពើបៀតបៀនរបស់គណបក្សនយោបាយ ឬបេក្ខជនទៅលើគណបក្ស នយោបាយ ឬបេក្ខជនផ្សេងទៀត ។
- ◆ ការជ្រៀតជ្រែក ឬធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់សកម្មភាពយោសនារបស់គណបក្ស នយោបាយ ឬបេក្ខជន ។ល ។ និង ។ល ។

៣២_ តើការវិវាទ និងការតវ៉ាតម្កល់របស់ប្រពន្ធជំរុញផ្សាយ រដ្ឋមានអ្វីខ្លះ?

ការសត វិទ្យុ និងទូរទស្សន៍របស់រដ្ឋត្រូវផ្សព្វផ្សាយគ្រប់ព័ត៌មានដែលស្នើឡើង ដោយគ.ជ.ប ដោយឥតគិតថ្លៃ ។

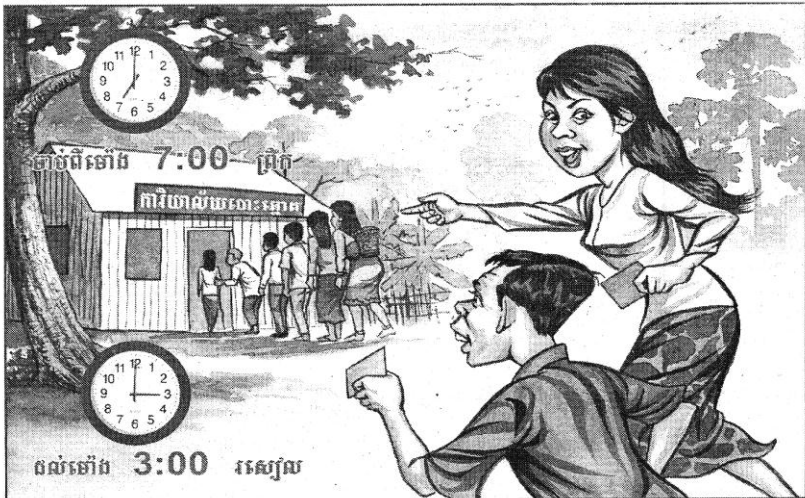
៣៣_ តើលោក អ្នកត្រូវមានសកម្មភាពអ្វីខ្លះក្នុងពេលយោសនាបោះឆ្នោត?

- ចូលរួមស្តាប់ការយោសនារបស់បេក្ខជនតាមរយៈ ការប្រជុំ មីឡិញ ការ ផ្សាយតាមវិទ្យុ និងទូរទស្សន៍ ។
- មើល អានឯកសារយោសនារបស់គណបក្ស ដូចជា ខិត្តិប័ណ្ណ ផ្ទាំងរូបភាព ទូរទស្សន៍ និងឯកសារផ្សេងៗ ។

- លើកឡើងពីតំរូវការចាំបាច់ក្នុងឃុំ សង្កាត់របស់ខ្លួនទៅបេក្ខជន(ស្ត្រី-បុរស) និងគណបក្សនយោបាយនីមួយៗ ។
- សួរដេញដោលទៅបេក្ខជន និងគណបក្សនយោបាយនីមួយៗអំពីយុទ្ធសាស្ត្រ ធ្វើការងារតាមការសន្យាដោយជោគជ័យ ថា តើយុទ្ធសាស្ត្រទាំងនោះមាន លក្ខណៈប្រាកដនិយម ឬច្បាស់លាស់អាចធ្វើបានដែរឬទេ? ឬគ្រាន់តែនិយាយ ក្នុងគោលបំណងទាក់ទាញសន្លឹកឆ្នោតពីអ្នកបោះឆ្នោតតែប៉ុណ្ណោះ? តើមាន បានលើកឡើងអំពីការដោះស្រាយបញ្ហារបស់ស្ត្រីដែរឬទេ? តើមានគោល នយោបាយលើកស្ទួយស្ត្រីឱ្យក្លាយជាអ្នកដឹកនាំ សម្រេចចិត្តបានកិរិយា?
- ស្រាវជ្រាវ និងពិភាក្សារកព័ត៌មានបន្ថែមពី បេក្ខជន គណបក្សនយោបាយ អ្នកជិតខាង និងបងប្អូនក្នុងភូមិឃុំ ។

នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត

ថ្ងៃអាទិត្យ ទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២

**៣៤~ តើថ្ងៃបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សារាជធានីភ្នំពេញ សង្កាត់អារាធិណ៍៣ធ្វើឡើង
នៅថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំណា?**

ថ្ងៃបោះឆ្នោតត្រូវធ្វើឡើងតែមួយថ្ងៃគត់ គឺ **ថ្ងៃអាទិត្យ ទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២
ចាប់ពីម៉ោង ៧.០០ព្រឹក រហូតដល់ ម៉ោង ៣.០០រសៀល** ។

៣៥~ ទីកន្លែងបោះឆ្នោត

អ្នកបោះឆ្នោត ត្រូវទៅបោះឆ្នោតនៅការិយាល័យបោះឆ្នោតដែលឈ្មោះរបស់
ខ្លួនមាននៅក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតនៃការិយាល័យនោះ (ទៅបោះឆ្នោតតាមលេខកូតការិយា-
ល័យ និងលេខរៀងឈ្មោះរបស់ខ្លួនដែលបានកត់ត្រាទុក) ។

៣៦. ដើម្បីបោះឆ្នោតបាន និងងាយស្រួល តើលោកអ្នកត្រូវធ្វើដូចម្តេច?

- ត្រូវមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតផ្លូវការ
- ត្រូវមានឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន (ឈ្មោះ សញ្ជាតិ អាយុ)
- ទៅឱ្យទាន់ម៉ោងពី ម៉ោង ៧:០០ព្រឹក ដល់ម៉ោង ៣:០០ រសៀល
- ស្គាល់លេខកូតការិយាល័យ ទីតាំងការិយាល័យបោះឆ្នោត និងលេខរៀង
ឈ្មោះរបស់ខ្លួន ។
- មិនមានទឹកខ្មៅប្រឡាក់ម្រាមដៃ

**៣៧~ តើឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណទីខ្លះ ដែលលោក អ្នកត្រូវយកទៅជា
មួយនឹងថ្ងៃបោះឆ្នោត?**

នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត លោក អ្នកត្រូវយកឯកសារបញ្ជាក់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន និង
ត្រូវចងចាំនូវលេខកូតការិយាល័យ និងលេខរៀងឈ្មោះរបស់ខ្លួនដែលមានក្នុងបញ្ជីបោះ
ឆ្នោតផ្លូវការ ។

លោក អ្នកត្រូវកាន់យកទៅជាមួយនូវឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណណាមួយក្នុង

ចំណោមឯកសារដូចខាងក្រោម៖

- អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរ
- អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល នគរបាលជាតិ កងយោធពលខេមរភូមិន្ទ
- លិខិតឆ្លងដែននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- ប័ណ្ណសំគាល់ខ្លួនចេញដោយក្រសួងស្ថាប័នរដ្ឋ
- សៀវភៅគ្រួសារមានបិទរូបថតសាមីខ្លួន
- ឆាយាគណៈមហានិកាយ
- សុទ្ធិប័ត្រគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ
- សង្ឃដីកា
- បណ្ណសម្គាល់គ្រួសារមានបិទរូបថតសាមីខ្លួន
- លិខិតបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសម្រាប់បម្រើឱ្យការបោះឆ្នោត

៣៨. តើបំណុលព័ត៌មានជាអ្វី?

បំណុលព័ត៌មានមិនមែនជាបំណុលបោះឆ្នោតទេ និងមិនអាចប្រើជំនួសឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណសាមីខ្លួនបានឡើយ ។ វាគ្រាន់តែជាឯកសារជំនួយសម្រាប់អ្នកបោះឆ្នោតតែប៉ុណ្ណោះ ។ បំណុលព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោតនឹងផ្តល់ព័ត៌មានអំពី **" កាលបរិច្ឆេទបោះឆ្នោត ទីតាំងការិយាល័យបោះឆ្នោត លេខកូដការិយាល័យបោះឆ្នោត ឈ្មោះ ភេទ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត អាសយដ្ឋាន និងលេខរៀងឈ្មោះរបស់អ្នកបោះឆ្នោត "** ។

៣៩. តើអ្នកបោះឆ្នោតចាំបាច់យកបំណុលព័ត៌មានទៅជាមួយសម្រាប់ការបោះឆ្នោតដំបូងទេ?

អាចយកទៅក៏បាន មិនយកទៅក៏បាន! ប៉ុន្តែលោក អ្នកត្រូវតែចងចាំអំពីទីតាំងការិយាល័យបោះឆ្នោត លេខកូដការិយាល័យបោះឆ្នោត និងលេខរៀងឈ្មោះរបស់ខ្លួន

ដើម្បីងាយស្រួលក្នុងការផ្ទៀងផ្ទាត់រកឈ្មោះរបស់លោក អ្នក ។ លោក អ្នកត្រូវចងចាំថា ប័ណ្ណព័ត៌មានអ្នកបោះឆ្នោត គឺមិនមែនជាឯកសារបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់លោក អ្នក សម្រាប់យកទៅបោះឆ្នោតឡើយ ។

៤០- ករណី ៣ ដែលលោក អ្នកមិនអាចបោះឆ្នោតបាន

សូមចងចាំករណីទាំង ៣ នេះគឺ ៖

- ១- លោក អ្នកមិនបានចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតជាមុន និង/ឬគ្មានឈ្មោះក្នុងបញ្ជី បោះឆ្នោតផ្លូវការ ។
- ២- លោក អ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោតហើយ ប៉ុន្តែលោក អ្នកមិនមាន ឯកសារបញ្ជាក់អំពីអត្តសញ្ញាណបង្ហាញមន្ត្រីបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ។
- ៣- លោក អ្នកមានស្នាមប្រឡាក់ទឹកខ្មៅលើម្រាមដៃ ។

៤១- តើអ្នកបោះឆ្នោតត្រូវមានតួនាទី ភារកិច្ច ដូចម្តេចខ្លះក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោត?

- ត្រូវទៅបោះឆ្នោត
- ត្រូវបោះឆ្នោតតាមឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ទោះបីបេក្ខជន ឬគណបក្សណាមួយបានឱ្យ លុយ សម្ភារៈ ឱ្យធ្វើសម្បថ ឬបំភិតបំភ័យយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ ត្រូវចងចាំថា ការបោះឆ្នោតធ្វើឡើងដោយសម្ងាត់ គ្មាននរណាអាចដឹងបានទេ!
- ជួយពិនិត្យ និងផ្តល់ព័ត៌មានអំពីភាពមិនប្រក្រតីក្នុងថ្ងៃបោះឆ្នោតទៅស្ថាប័ន រៀបចំការបោះឆ្នោត អ្នកសង្កេតការណ៍ជាតិដូចជាខុមហ្វ្រែល (COMFREL) និង អន្តរជាតិ ព្រមទាំងអ្នកសង្កេតការណ៍/និងឬភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយ ។

៤២- នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត បើលោក អ្នកមានឈ្មោះក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោត មាន ឯកសារបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណ ប៉ុន្តែត្រូវគេរារាំងមិនឱ្យបោះឆ្នោត តើត្រូវធ្វើដូចម្តេច?

- ករណីនេះ លោក អ្នកត្រូវរាយការណ៍ភ្លាមទៅប្រធានការិយាល័យបោះឆ្នោត ឬអ្នកសង្កេតការណ៍ ឬភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយ ។
- ករណីលោក អ្នកមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបោះឆ្នោត លោក អ្នកត្រូវធ្វើពាក្យ បណ្តឹងលើទំរង់ ១២០២ ។

៤៣. តើអ្វីខ្លះអាចធានាការសម្ងាត់នៃសន្លឹកឆ្នោត? (បើលោក អ្នកមានការជឿ ជាក់ សូមជួយផ្សព្វផ្សាយបន្ត)

- ប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិបដិសេធមិនឆ្លើយចំពោះសំណួរដែលចង់ដឹងថា ខ្លួនបោះ ឆ្នោតឱ្យគណបក្សណាមួយ ឬបេក្ខជនណាមួយ ដោយមានសិទ្ធិរក្សាការសម្ងាត់ នេះជាដាច់ខាត ។
- ច្បាប់បោះឆ្នោតក៏បានធានាភាពសម្ងាត់នៃសន្លឹកឆ្នោតរបស់អ្នកបោះឆ្នោត ពីជនណាដែលជជែកចង់ដឹង ឬគំរាមកំហែងអ្នកបោះឆ្នោត ឬលួងលោមសួរចង់ ដឹង ឬប្រើប្រាស់មធ្យោបាយដើម្បីដឹងថា អ្នកបោះឆ្នោតបានបោះឆ្នោតគាំទ្រ គណបក្ស ឬបេក្ខជនណាមួយនោះ ត្រូវមានទោសតាមច្បាប់បោះឆ្នោត ។
- អ្នកបោះឆ្នោតត្រូវមានការជឿជាក់ថា គ្មានដាច់ខាតនូវឧបករណ៍ទំនើប ការថតរូបតាមកុំព្យូទ័រ ឬតាមផ្កាយរណប ឬ បច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រណាដែល អាចមើលឃើញ អាចដឹងពីការសម្ងាត់នៃសន្លឹកឆ្នោតបានឡើយ ។
- សន្លឹកឆ្នោតដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់គឺមិនមានការផ្ទៀងផ្ទាត់គល់បញ្ជីជាមួយ នឹងសន្លឹកឆ្នោតទេ ។ សន្លឹកឆ្នោតមានលក្ខណៈ និងសណ្ឋានដូចគ្នាដោយគ្មានអ្វីជា សញ្ញាសំគាល់ឡើយ ។
- ប្រជាពលរដ្ឋគួរស្វែងយល់ពីការរក្សាការសម្ងាត់នៃសន្លឹកឆ្នោត ។ អ្នកបោះឆ្នោត គួសសន្លឹកឆ្នោតនៅក្នុងបន្ទប់សម្ងាត់ហើយ**បត់សន្លឹកឆ្នោត**ដោយមិនមានអ្នកណា

ឃើញទេ? បន្ទាប់មកអ្នកបោះឆ្នោតទំលាក់សន្លឹកឆ្នោតទៅក្នុងបិបឆ្នោត នៅពេលនោះសន្លឹកឆ្នោតនឹងលាយឡំគ្នានៅក្នុងបិបឆ្នោតដោយគ្មានអ្នកណាដឹងថាសន្លឹកឆ្នោតណាមួយជារបស់អ្នកណាឡើយ ។

ដូចនេះ សូមលោក អ្នកជឿជាក់ថា ការបោះឆ្នោតជាការសម្ងាត់ គ្មានអ្នកណាដឹងថា លោក អ្នកសំរេចចិត្តបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សណា ឬ បេក្ខជនណាមួយឡើយ ។ លោកអ្នកនឹងរក្សាការសម្ងាត់របស់ខ្លួនបានជារៀងរហូត ។

៤៤- តើលោកអ្នកត្រូវចោះឆ្នោតតាមការសន្យាចំពោះគណបក្សដែលបាន

ផ្តល់ប្រាក់កាស សម្ភារៈ ឬដីក្រដាសលោកអ្នកមកកាន់ស្ថានីយ៍ចោះឆ្នោត ឬគំរាមកំហែងលោកអ្នកតាមពាក្យសុំដី ឬអាកប្បកិរិយាដទៃទៀត?

មិនចាំបាច់បោះឆ្នោតឱ្យទេ ! ការបោះឆ្នោត គឺជាការជ្រើសរើសដោយសេរីរបស់លោកអ្នក ដើម្បីគាំទ្រដល់បេក្ខជន ឬគណបក្សនយោបាយដែលលោកអ្នកពេញចិត្ត ។ គ្មាននរណាម្នាក់អាចបង្ខំលោកអ្នកឱ្យបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សណាមួយបានឡើយ ។

ទោះបីលោកអ្នកធ្លាប់សន្យាដោយស្ម័គ្រចិត្ត ឬដោយបង្ខំ(ស្បែកស្បែក) ជាមួយគណបក្សណាមួយ ឬបេក្ខជនណាមួយថានឹងបោះឆ្នោតឱ្យគេក៏ដោយ លោកអ្នកនៅតែមានសិទ្ធិសំរេចចិត្ត ដោយសេរី តាមផ្ទះ និងការពេញចិត្តរបស់ខ្លួន គឺមានតែលោកអ្នកម្នាក់គត់ដែលឈរក្នុងបន្ទប់សំងាត់បោះឆ្នោត ហើយគ្មាននរណាម្នាក់ដឹងថា លោកអ្នកបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សណាមួយឡើយ ។ សូមចងចាំថា ការបោះឆ្នោតជាការសម្ងាត់ !

៤៥- តើលោក អ្នកនឹងមិនទេវាចោះឆ្នោតមែនទេ នៅពេលដែលមិនឃើញ

មានអ្វីប្រែប្រួលនឹងការព្រួយបារម្ភចោះឆ្នោត ?

សូមកុំអស់សង្ឃឹម! សូមប្រាកដថាការអស់សង្ឃឹមទៅជាការចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការបោះឆ្នោត ។ សូមលោក អ្នកជឿជាក់ថា គេអាចយកតំណក់ទឹកទៅបំបែកផ្ទាំង

សិលាដីធំមួយបាន ដូចនេះ ការទៅបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងរបស់លោក អ្នកតាម ការពេញចិត្តមានសារៈសំខាន់ណាស់ ដើម្បីជាក់លាក់ចលករជំរុញឱ្យអ្នកជាប់ឆ្នោតទទួល ខុសត្រូវ និងដោះស្រាយបញ្ហាទាំងឡាយក្នុងសង្គមជាបន្តបន្ទាប់ ដើម្បីអនាគតពួកយើង កូនចៅជំនាន់ក្រោយ និងប្រទេសជាតិយើងឱ្យមានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យពិតប្រាកដ និងមាន ការរីកចម្រើន ។

៤៦- តើលោក អ្នកអាចនឹងខកខានការបោះឆ្នោតដំបូង បើនៅថ្ងៃបោះ ឆ្នោតដល់ម៉ោង៣.០០រសៀលទេវេលី លោក អ្នកនៅតែរង់ចាំក្នុង ដំបែលនោះខ្លាចក្រែងការិយាល័យបោះឆ្នោត ?

លោក អ្នកនៅតែអាចបោះឆ្នោតបានដដែល ។ ម៉ោង៣.០០រសៀល មន្ត្រីទទួល បន្ទុកនៅការិយាល័យបោះឆ្នោតនឹងធ្វើការប្រមូលប័ណ្ណបញ្ជាក់អត្តសញ្ញាណរបស់ លោក អ្នក ដែលនៅរង់ចាំក្នុងជួរទាំងអស់ គឺប្រមូលចាប់ពីជួរក្រោយមុន ។ បន្ទាប់មក ពួកគេនឹង ហៅឈ្មោះលោក អ្នកម្តងម្នាក់ៗឱ្យចូលទៅក្នុងការិយាល័យ ដើម្បីបោះឆ្នោតរហូតទាល់តែ អស់ ។

៤៧- តើលោក អ្នកអាចបោះឆ្នោតបានដំបូង បើលោក អ្នកទៅដល់ ការិយាល័យបោះឆ្នោតយឺតៗ ឬពន្លឺ?

ទេ ! លោក អ្នកមិនអាចបោះឆ្នោតបានទេ ។ ជនណាក៏ដោយដែលមកដល់ ការិយាល័យបោះឆ្នោតនៅក្រោយម៉ោង៣:០០រសៀល ឬមិនបានឈរក្នុងជួរនោះ ពួកគេ នឹងមិនមានសិទ្ធិក្នុងការគូសលើសន្លឹកឆ្នោត(បោះឆ្នោត) បានឡើយ ។

៤៨- បើលោក អ្នកជាជនពិការ (ដែលគ្មានលទ្ធភាពគូសសន្លឹកឆ្នោតដោយ ខ្លួនឯងបាន) តើលោក អ្នកអាចបោះឆ្នោតបានយ៉ាងដូចម្តេច?

- ពិតជាអាចបោះឆ្នោតបាន ! លោក អ្នក មានសិទ្ធិជ្រើសរើសអ្នកជំនួយម្នាក់ជានីតិជនដែលទុកចិត្តបំផុតទៅជាមួយ ឬមានសិទ្ធិសុំជំនួយពីប្រធានការិយាល័យបោះឆ្នោត ។
- នៅពេលដែលប្រធានការិយាល័យបោះឆ្នោត បានចាត់តាំងមនុស្សម្នាក់ឱ្យជួយ ឬនីតិជនទៅជាមួយលោក អ្នក ។ ជននោះនឹងនាំលោក អ្នកទៅបន្ទប់សម្ងាត់ ហើយសួរលោក អ្នកតិចៗថា តើលោកអ្នកចង់បោះឱ្យគណបក្សណាមួយ? អ្នកជំនួយការនោះនឹងជួយលោក អ្នកគូសលើសន្លឹកឆ្នោតត្រង់ឈ្មោះគណបក្សនយោបាយដែលលោក អ្នកមានបំណងបោះឱ្យនោះ និងណែនាំលោក អ្នកឱ្យស៊ីកសន្លឹកឆ្នោតចូលក្នុងហិបឆ្នោតផងដែរ ។
- ជំរើសដ៏ល្អបំផុតសម្រាប់លោក អ្នកជាជនពិការក្នុងការជ្រើសរើសអ្នកជំនួយពេលបោះឆ្នោត គឺគូរយកបងប្អូន មិត្តភក្តិ ឬអ្នកណាដែលលោក អ្នកទុកចិត្តបំផុត ។

៤៩- ក្នុងករណីអ្នកបោះឆ្នោតពិការម្រាមចង្កូលដៃស្តាំ តើអ្នកបោះឆ្នោតត្រូវប្រើម្រាមដៃណាដើម្បីជ្រើសរើសខ្មៅ?

ក្នុងករណីនេះអ្នកបោះឆ្នោតត្រូវប្រើម្រាមដៃផ្សេងតាមលំដាប់ដូចតទៅ : ម្រាមចង្កូលខ្មៅចស្តាំ ឬនាងដៃស្តាំ ឬកូនដៃស្តាំ ឬមេដៃស្តាំ ឬមេដៃឆ្វេង ឬចង្កូលដៃឆ្វេង ឬម្រាមចង្កូលខ្មៅឆ្វេង ឬនាងដៃឆ្វេង ឬកូនដៃឆ្វេង ។ ប្រសិនបើគាត់មិនអាចធ្វើបានតាមការកំណត់ខាងលើ រាល់ការជ្រលក់ ឬលាបផ្នែកណាមួយនៃអវយវៈរបស់គាត់ត្រូវទទួលយកជាការបាន ។

៥០- តើលោក អ្នកអាចបោះឆ្នោតប្រើដៃឯណាដើរឬទេ?

អត់បានទេ! អ្នកបោះឆ្នោតទាំងអស់មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតបានតែ មួយដៃគត់ ហើយបានតែ មួយសន្លឹកដូចៗគ្នា ។ ជនទាំងឡាយដែលបានបោះឆ្នោតហើយ មន្ត្រីការិយាល័យបោះឆ្នោតនឹងជ្រលក់ចង្កូលដៃស្តាំលោក អ្នក (កន្លែងផ្សេងទៀតបើជាជនពិការ) ក្នុងទឹកខ្មៅលុបលាងមិនជ្រះ ។ ប្រសិនបើមានស្នាមទឹកខ្មៅនេះនៅលើម្រាមដៃលោក អ្នក

ប្រធានការិយាល័យនឹងប្រាប់ទៅភ្នាក់ងារគណបក្ស ឬអ្នកសង្កេតការណ៍ដើម្បីចំណាំ ហើយ
នឹងសួរនាំលោក អ្នកឱ្យពន្យល់អំពីមូលហេតុដែលមានស្នាមទឹកថ្នាំប្រឡាក់លើម្រាមដៃ
លោក អ្នក ។ ប្រសិនបើការពន្យល់របស់លោក អ្នកមិនសមហេតុផលទេនោះ ប្រធាន
ការិយាល័យនឹងសន្និដ្ឋានថា លោក អ្នកព្យាយាមបោះឆ្នោត២ដង ។ ឯកសារបញ្ជាក់ពី
អត្តសញ្ញាណរបស់លោក អ្នកនឹងត្រូវដកហូត ហើយបញ្ជូនទៅគណៈកម្មការឃុំ-សង្កាត់
រៀបចំការបោះឆ្នោត (គឃ/សប) ដើម្បីតាមដានបន្តទៀត ។

៥១. តើលោក អ្នកត្រូវធ្វើដូចម្តេចនៅពេលដែលគូសច្រលំលើសន្លឹកឆ្នោត?

- បើសិនលោក អ្នកគូសច្រលំលើសន្លឹកឆ្នោតដោយអចេតនាដែលមន្ត្រីការិយាល័យ
ប្រគល់ឱ្យ លោក អ្នកអាចសុំប្តូរសន្លឹកឆ្នោតផ្សេងទៀតពីប្រធានការិយាល័យបោះ
ឆ្នោតបាន ។
- លោក អ្នកត្រូវបត់សន្លឹកឆ្នោតដែលខុសនោះឱ្យបាន២ដង ដើម្បីកុំឱ្យគេមើលឃើញ
រួចហុចឱ្យប្រធានការិយាល័យបោះឆ្នោត ។
- ប្រធានការិយាល័យនឹងបង្គាប់ទៅអនុប្រធានឱ្យផ្តល់សន្លឹកឆ្នោតមួយផ្សេងទៀតឱ្យ
លោក អ្នក ។

សំគាល់: លោក អ្នកអាចទទួលសន្លឹកឆ្នោតលើកទី២នេះបានតែម្តងគត់ ។

**៥២. បើក្នុងករណីមានចុះចាំបាច់ តើយើងអាចឱ្យអ្នកដទៃទៅបោះឆ្នោត
ជំនួសបានដែរឬទេ?**

អត់បានទេ ! លោក អ្នកមិនអាចឱ្យអ្នកដទៃក្រៅពីខ្លួនយើងទៅបោះឆ្នោតជំនួស
បានឡើយ ។ អ្នកបោះឆ្នោតម្នាក់មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតតែមួយសន្លឹក និងតែមួយដងគត់ក្នុង
មួយអាណត្តិ ដោយត្រូវទៅបោះឆ្នោតដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។ លោក អ្នកចាំបាច់ណាស់
ត្រូវឆ្លៀតពេលទៅបោះឆ្នោតឱ្យបានគ្រប់ៗគ្នា ព្រោះថាការបោះឆ្នោត គឺជាជោគវាសនា

របស់ភូមិ ឃុំ មណ្ឌល លោក អ្នកទាំងមូល ហើយត្រូវបានគេធ្វើឡើងរៀងរាល់ប្រាំឆ្នាំម្តង ។

៥៣. ចំពោះស្ត្រីមេផ្ទះដែលធ្វើការមមាញឹកនៅក្នុងផ្ទះ ហេតុអ្វីត្រូវខ្វល់ខ្វាយ អំពីការបោះឆ្នោតនោះ?

ត្រូវតែចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោត ! បងប្អូននារី និងស្ត្រីមេផ្ទះ គួរចាប់អារម្មណ៍ថា យើងក៏ជាសមាជិកម្នាក់ក្នុងសង្គមជាតិដែរ ។ ដូច្នេះយើងត្រូវមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ចូលរួម ក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអ្នកដឹកនាំ ដើម្បីអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើង ។ ដូចនេះ ទោះបីជាបងប្អូននារី និងស្ត្រីមេផ្ទះមានការមមាញឹកច្រើននឹងកិច្ចការផ្ទះយ៉ាងណា ក៏ដោយ សូមបងប្អូនឆ្លៀតពេលទៅបោះឆ្នោតឱ្យបានទាន់ពេលវេលា ព្រោះការបោះឆ្នោត គឺមានរយៈពេលតែមួយថ្ងៃតែ យើងមិនត្រូវឱ្យឱកាសដ៏ល្អនេះកន្លងហួសទេ ព្រោះសន្លឹក ឆ្នោតរបស់លោកស្រី នាងកញ្ញា *១សន្លឹកមានតម្លៃណាស់* រាប់អនាគតពួក យើងកូនចៅ ជំនាន់ក្រោយ និងអនាគតប្រទេសជាតិ ។

៥៤. បើលោក អ្នកជាបងប្អូនស្រីមេផ្ទះម៉ាស៊ីនយន្តហោះ របស់យន្ត ម៉ូតូ តើត្រូវលាងសំអាតម្រាមដៃរបស់ខ្លួនមុនពេលទៅបោះឆ្នោត?

ត្រូវតែលាងដៃ (ម្រាមដៃស្អាត-ឆ្មេង) ឱ្យបានស្អាត! ដើម្បីងាយស្រួលបោះឆ្នោត និងចំណេញពេលវេលា ។ ព្រោះថា បើម្រាមដៃលោក អ្នកមានប្រឡាក់ប្រេងម៉ាស៊ីនដែល មានពណ៌ក្រមៅស្រដៀងនឹងស្នាមទឹកខ្មៅសម្រាប់ឱ្យអ្នកបោះឆ្នោតជ្រលក់ចង្អុលដៃនោះ ប្រធានការិយាល័យបោះឆ្នោត មន្ត្រីផ្សេងៗទៀត ភ្នាក់ងារគណបក្ស និងអ្នកសង្កេតការណ៍ ជាតិ និងអន្តរជាតិនឹងចាប់ផ្តើមសង្ស័យមកលើលោក អ្នក ហើយប្រធានការិយាល័យ បោះឆ្នោតនឹងសួរនាំលោក អ្នកឱ្យពន្យល់អំពីមូលហេតុដែលមានស្នាមថ្នាំខ្មៅប្រឡាក់លើ ម្រាមដៃលោក អ្នក ។ បើការពន្យល់របស់លោក អ្នកសមហេតុផល ប្រធានការិយាល័យ បោះឆ្នោតនឹងអនុញ្ញាតឱ្យលោក អ្នកបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែបើមិនសមហេតុផលទេ លោក អ្នក

នឹងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យបោះឆ្នោតឡើយ ។ ដូច្នោះ លោក អ្នកត្រូវតែលាងសំអាតប្រាម ដៃឱ្យបានស្អាតនៅមុនពេលចេញទៅបោះឆ្នោត ។

ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត

៥៥_ តើការរាប់សន្លឹកឆ្នោតធ្វើឡើងនៅថ្ងៃណា? ពេលណា? កន្លែងណា?

- ការរាប់សន្លឹកឆ្នោតធ្វើនៅថ្ងៃទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២ បន្ទាប់ពីបិទការបោះឆ្នោត ។
- ការរាប់សន្លឹកឆ្នោតត្រូវធ្វើនៅការិយាល័យបោះឆ្នោតនីមួយៗក្នុងឃុំ សង្កាត់ (ការិយាល័យបោះឆ្នោតនឹងក្លាយជាការិយាល័យរាប់សន្លឹកឆ្នោត) បន្ទាប់ពីបិទការបោះឆ្នោត និងធ្វើកំណត់ហេតុនៃការបោះឆ្នោតរួច លើកលែងតែការិយាល័យបោះឆ្នោតណា ដែលមិនអាចរាប់សន្លឹកឆ្នោតនៅការិយាល័យរបស់ខ្លួនបាន ដោយសារករណី *ប្រធានស័ក្តិ ឬអសន្តិសុខ* ហើយដែលគ.ជ.បសម្រេចឱ្យគយ/សបចាត់ចែងរាប់សន្លឹកឆ្នោតនៅទីស្នាក់ការគយ/សប ឬនៅកន្លែងណាមួយដែលមានសុវត្ថិភាព ។

៥៦_ តើគេរាប់សន្លឹកឆ្នោតដែលមានតម្លាភាព ត្រូវធ្វើយ៉ាងដូចម្តេច?

សន្លឹកឆ្នោតត្រូវរាប់ទៅតាមវិធីមួយដែលអាចឮ និងមើលឃើញច្បាស់នូវកំនួលនៃការបោះឆ្នោតទាំងអស់ ដោយមានភ្នាក់ងារគណបក្សនយោបាយ និងអ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យជាអ្នកតាមដាន និងផ្ទៀងផ្ទាត់ ។

៥៧_ តើនរណាជាអ្នករាប់ និងទទួលខុសត្រូវលើសន្លឹកឆ្នោតនៅពេលរាប់?

គឺមន្ត្រីបោះឆ្នោតតាមការិយាល័យបោះឆ្នោតនីមួយៗ ក្លាយជាមន្ត្រីរាប់សន្លឹកឆ្នោត ដែលជាអ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងការិយាល័យរាប់សន្លឹកឆ្នោតរបស់ខ្លួន ។

៥៨. តើសន្លឹកឆ្នោតប្រភេទណាខ្លះដែលមិនអាចយកជាការធាន ?

សន្លឹកឆ្នោតដែលត្រូវទុកជាមោឃៈ ឬមិនបានការ ÷

- ដែលពុំមែនជាសន្លឹកឆ្នោតផ្លូវការ ឬ
- ពុំមែនជាសន្លឹកឆ្នោតដែលផ្តល់ឱ្យដោយការិយាល័យបោះឆ្នោត ឬ
- ដែលគ្មានគូស ឬមានគំនូស តែគណៈកម្មការការិយាល័យរបស់សន្លឹកឆ្នោតពុំអាចសន្និដ្ឋានបានថា លោក អ្នកបោះឱ្យគណបក្សនយោបាយណាមួយ ឬ
- គូសឱ្យបញ្ជីបេក្ខជនលើសពីមួយ ឬ
- មានសញ្ញាដែលនាំឱ្យគេស្គាល់អ្នកបោះឆ្នោត ឬ
- ដែលមានរំហែក ឬខូច ឬ
- ដែលគ្មានត្រាសម្ងាត់ជាផ្លូវការ ។

ទោសប្បញ្ញត្តិ និងបណ្ឌិត

៥៩. តើសកម្មភាពខុសច្បាប់បោះឆ្នោត បទបញ្ជា និងនីតិវិធីរបស់គ.ជ.ប មានអ្វីខ្លះ?(តើសកម្មភាពខុសច្បាប់ណាខ្លះដែលចាត់ទុកថាបំពានច្បាប់បោះឆ្នោត ឬជាបទល្មើសបោះឆ្នោត?)

សកម្មភាពខុសច្បាប់បោះឆ្នោត បទបញ្ជា និងនីតិវិធីរបស់គ.ជ.ប រួមមាន ÷

- ទិញសន្លឹកឆ្នោតដោយប្រាក់កាស ឬសម្ភារៈ
- ការគំរាមកំហែង ការលួងលោម ឬសួរដេញដោលពីគណបក្សដែលប្រជាពលរដ្ឋបោះឆ្នោតឱ្យ ។
- បង្ខំឱ្យធ្វើសម្បថបោះឆ្នោតឱ្យគណបក្សនយោបាយរបស់ខ្លួន ឬគណបក្សនយោបាយណាមួយដែលខ្លួនពេញចិត្ត ។

- ប្រើកំលាំង ឬអំពើហិង្សា ឬបំភិតបំភ័យមិនឱ្យប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ទៅចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត ឬរារាំងមិនឱ្យចុះឈ្មោះប្រជាពលរដ្ឋដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតក្នុងបញ្ជីបោះឆ្នោត និងសៀវភៅបញ្ជីបោះឆ្នោត ។
- ញុះញង់អ្នកគាំទ្រ ឬអ្នកបោះឆ្នោតឱ្យប្រព្រឹត្តអំពើរំលោភបំពាន អំពើគំរាមកំហែង អំពើហិង្សាទៅលើបេក្ខជន ឬទៅលើគណបក្សនយោបាយដទៃ ។
- ប្រើកម្លាំង ឬអំពើហិង្សាដើម្បីរារាំងប្រជាពលរដ្ឋដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត មិនឱ្យទៅបោះឆ្នោត ឬឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន ។
- រារាំងបេក្ខជន និងអ្នកគាំទ្រគណបក្សនយោបាយមិនឱ្យយោសនាបោះឆ្នោតតាមការកំណត់ ។
- ប្រើកម្លាំង ឬអំពើហិង្សា ឬបំភិតបំភ័យ ប្រើពាក្យដំបងប្រមាថមើលងាយធ្វើឱ្យមានការភ័យខ្លាច ការភាន់ច្រឡំ ធ្វើឱ្យប្រកួតប្រជែងបាត់ទំនុកចិត្តលើការសម្ងាត់នៃការបោះឆ្នោត ។
- បង្កការរំខានមិនឱ្យដំណើរការបោះឆ្នោតបាន
- លំអៀង និងមិនស្មោះត្រង់ក្នុងការអនុវត្តអំណាច មុខងារ និងភារកិច្ច
- យកអារុំធាតិផ្ទុះដោយគ្មានការអនុញ្ញាតចូលក្នុងការិយាល័យបោះឆ្នោត និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត ។
- មានចេតនាធ្វើឱ្យរំលោភបំពានបោះឆ្នោត ដាច់រំហែក ឬរូបសោយ្នំ ...
- បន្លំឯកសារ បន្លំសន្លឹកឆ្នោត ឬប្រើល្បិចដើម្បីលួចបន្លំលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត
- បង្កការរំខានមិនឱ្យរាប់សន្លឹកឆ្នោតបាន
- ធ្វើឱ្យខូចរបៀបរបរយកក្នុងពេលបោះឆ្នោត ។

៦០. តើទណ្ឌកម្មចំពោះបទល្មើសនឹងច្បាប់បោះឆ្នោត បទបញ្ជា និងនីតិវិធីរបស់គ.ជ.បមានដូចម្តេចខ្លះ?

ដោយពុំទាន់គិតដល់ទោសព្រហ្មទណ្ឌផ្សេងទៀត ទោសប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់បោះឆ្នោត បទបញ្ជា និងនីតិវិធីរបស់គ.ជ.ប ដែលនឹងអនុវត្តចំពោះបទល្មើសទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតទៅតាមករណីនីមួយៗ មានកំរិតដូចខាងក្រោម :

- ការស្តីបន្ទោស
- ការព្រមាន
- ការដាក់វិន័យរដ្ឋបាល
- ការព្យួរការងារ
- ការដាក់ឱ្យទំនេរគ្មានបៀវត្សរ៍
- ការបណ្តេញចេញពីការងារ
- ការដកហូតជាបណ្តោះអាសន្ននូវសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ។
- ការលុបឈ្មោះចេញពីបញ្ជីបោះឆ្នោត
- ការលុបបេក្ខភាពរបស់សាមីខ្លួន ឬការលុបបេក្ខភាពឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតរបស់គណបក្ស ។
- ការពិន័យជាប្រាក់ដែលមានចំនួនយ៉ាងតិចចន្លោះពីប្រាំលាន(៥.០០០.០០០) រៀល រហូតដល់ ហាសិបលាន (៥០.០០០.០០០) រៀល ទៅតាមករណីនីមួយៗ ។ល ។

៦១- តើប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិអ្វីៗទៅខាងណាទៅពេលបានឃើញជនណា

មួយប្រព្រឹត្តិល្មើសច្បាប់បោះឆ្នោត ?

ក- ជនល្មើសដែលមិនមែនជាប្រតិភូបោះឆ្នោត

ជនគ្រប់រូប តំណាង ឬគណបក្សនយោបាយដែលមានប្រយោជន៍ (ម្ចាស់បណ្តឹង) ត្រូវប្តឹងទៅអាជ្ញាធររៀបចំការបោះឆ្នោតមានសមត្ថកិច្ចតាមឋានានុក្រមតាមលំដាប់ពីទាប ទៅខ្ពស់មានជាអាទិ៍ **គណៈកម្មការការិយាល័យបោះឆ្នោត និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត**

(គ.កប/គ.ករ) **គណៈកម្មការឃុំសង្កាត់រៀបចំបោះឆ្នោត**(គ.យ/ស.ប) **គណៈកម្មការ រាជធានី ខេត្តរៀបចំការបោះឆ្នោត**(គ.ធ/ខ.ប) **គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត**

(គ.ជ.ប) **ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ និងស្ថាប័នតុលាការ** ។

- **បណ្តឹងនាដំណាក់កាលនៃការពិនិត្យបញ្ជីឈ្មោះ និងចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត:**

ក្នុងរយៈពេល៣ថ្ងៃយ៉ាងយូរបំផុត បន្ទាប់ពីបដិសេធដោយស្ម័គ្រ ម្ចាស់ បណ្តឹងត្រូវប្តឹងទៅកបប/ស ។ ប្រសិនបើមិនសុខចិត្តក្នុងរយៈពេល ៥ថ្ងៃ យ៉ាងយូរបំផុតបន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលបានលិខិតបដិសេធ គាត់អាចប្តឹងបន្តទៅ គ.ជ.ប ។ បើនៅតែមិនយល់ព្រមទៀត ក្នុងរយៈពេល ៥ថ្ងៃយ៉ាងយូរបំផុត គាត់អាចប្តឹងបន្តទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។

ម្ចាស់បណ្តឹង ⇒ កបប/ស ⇒ គ.ជ.ប ⇒ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ

- **បណ្តឹងនាដំណាក់កាលនៃការបិទផ្សាយបញ្ជីដំបូង:** មានយន្តការដូចការប្តឹង នាដំណាក់កាលខាងលើនេះដែរ ខុសប្លែកតែរយៈពេលនៃការដាក់ពាក្យ បណ្តឹងនីមួយៗប៉ុណ្ណោះ ដោយត្រូវកំណត់មកត្រឹម ៥ថ្ងៃ យ៉ាងយូរបំផុតវិញ

- **បណ្តឹងនាដំណាក់កាលចុះបញ្ជីគណបក្សនយោបាយឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត និងបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះ:** បេក្ខជនប្រគល់បក្សនយោបាយ (ម្ចាស់បណ្តឹង) ដែលត្រូវបានបដិសេធដោយ គ.ជ.ប ក្នុងការចុះបញ្ជីគណបក្សនយោបាយ ឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត និងបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះ មានសិទ្ធិប្តឹងទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូររាប់ផុត ៥ ថ្ងៃ ។

ម្ចាស់បណ្តឹង → នៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ

- **បណ្តឹងនាដំណាក់កាលរបាយការណ៍បោះឆ្នោត:** ក្នុងរយៈពេល ៣ ថ្ងៃយ៉ាងយូរ បន្ទាប់ពីថ្ងៃកើតហេតុ ម្ចាស់បណ្តឹងត្រូវប្តឹងទៅគយ/សប ។ ករណីមិនសុខចិត្តក្នុងរយៈពេល៣ថ្ងៃយ៉ាងយូររាប់ផុតបន្ទាប់ពីថ្ងៃសំរេចមិនសះជា នៃកំណត់ហេតុផ្សះផ្សា ម្ចាស់បណ្តឹងអាចប្តឹងបន្តទៅគធ/ខប ។ បើនៅតែមិនសុខចិត្តក្នុងរយៈពេល៣ថ្ងៃយ៉ាងយូររាប់ផុតបន្ទាប់ពីថ្ងៃទទួលបានសេចក្តីសំរេច របស់គធ/ខប ម្ចាស់បណ្តឹងអាចប្តឹងទៀតទៅគ.ជ.ប ។ បើនៅតែមិនសុខចិត្តទៀត ក្នុងរយៈពេល៧២ម៉ោងយ៉ាងយូររាប់ផុតបន្ទាប់ពីទទួលបានសេចក្តីសំរេច របស់ គ.ជ.ប ម្ចាស់បណ្តឹងអាចប្តឹងទៅក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។

ម្ចាស់បណ្តឹង ⇨ គយ/សប ⇨ គធ/ខប ⇨ គ.ជ.ប ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ

- **បណ្តឹងនាដំណាក់កាលថ្ងៃបោះឆ្នោត និងរាប់សន្លឹកឆ្នោត:** ម្ចាស់បណ្តឹងត្រូវប្តឹងផ្ទាល់មាត់ភ្លាមទៅប្រធានគកប/គករ ។ បើមិនសុខចិត្ត ម្ចាស់បណ្តឹងត្រូវប្តឹងតាមទម្រង់១២០២ ទៅគយ/សបយ៉ាងយូររាប់ផុតត្រឹម ម៉ោង ១១:៣០ នាទីនៃថ្ងៃបន្ទាប់ពីថ្ងៃបោះឆ្នោត (ត្រឹមម៉ោង១១:៣០នាទីនៃថ្ងៃទី០៤ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២) ។ ករណីមិនសុខចិត្ត ក្នុងរយៈពេល២ថ្ងៃយ៉ាងយូរ

បន្ទាប់ពីថ្ងៃចេញសេចក្តីសំរេច ម្ចាស់បណ្តឹងអាចប្តឹងបន្តទៅគណ/ខប ។ បើ នៅតែមិនសុខចិត្ត ក្នុងរយៈពេល២ថ្ងៃយ៉ាងយូរបន្ទាប់ពីថ្ងៃចេញសេចក្តី សំរេច ម្ចាស់បណ្តឹងអាចប្តឹងទៀតទៅគ.ជ.ប ។

ម្ចាស់បណ្តឹង → គកប/គករ → គយ/សប → គណ/ខប → គ.ជ.ប

- បណ្តឹងនាដំណាក់កាលនៃការប្រកាសលទ្ធផលបណ្តោះអាសន្ន៖ ករណីនេះ បន្ទាប់ពីប្រកាសលទ្ធផលបណ្តោះអាសន្នក្នុងរយៈពេល ៧២ម៉ោងយ៉ាងយូរ ម្ចាស់បណ្តឹងអាចប្តឹងទៅគ.ជ.ប ។ បើមិនសុខចិត្ត អាចប្តឹងទៅក្រុមប្រឹក្សា ធម្មនុញ្ញក្នុងរយៈពេល៧២ម៉ោងយ៉ាងយូរ ឬអាចប្តឹងបដិសេធដោយផ្ទាល់ ទៅកាន់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញតែម្តងក៏បាន ។

ម្ចាស់បណ្តឹង → គ.ជ.ប → ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ
ម្ចាស់បណ្តឹង → ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ

ខ. ជនស្នើសុំដែលជាមន្ត្រី ឬសមាជិករបស់អាជ្ញាធររៀបចំការបោះឆ្នោត

ជនណាក៏ដោយមានសិទ្ធិប្តឹងនូវកំហុសរបស់មន្ត្រីរៀបចំការបោះឆ្នោតនៅ ចំពោះ មុខអាជ្ញាធររៀបចំការបោះឆ្នោត **ថ្នាក់លើមួយថ្នាក់** (ឧ៖ បើឃើញមន្ត្រីការិយាល័យបោះ ឆ្នោត ឬរាប់សន្លឹកឆ្នោតធ្វើខុសត្រូវប្តឹងទៅគណៈកម្មការឃុំ/សង្កាត់រៀបចំការបោះឆ្នោត (គយ/សប) ។ បើគយ/សបធ្វើខុសត្រូវប្តឹងទៅគណៈកម្មការរាជធានី/ខេត្តរៀបចំការ បោះឆ្នោត(គណ/ខប) ។ បើគណ/ខប ធ្វើខុសត្រូវប្តឹងទៅ គ.ជ.ប ។ បើមន្ត្រីនៅទីស្តីការ គ.ជ.បធ្វើខុសត្រូវប្តឹងទៅប្រធានគ.ជ.ប ។ បើគ.ជ.បធ្វើខុសត្រូវប្តឹងទៅរដ្ឋសភា កំណត់ រយៈពេល៣ថ្ងៃយ៉ាងយូរបន្ទាប់ពីពេលកើតហេតុ លើកលែងតែកាលបរិច្ឆេទកំណត់ផ្សេងពី នេះក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត ។

ផ្នែកទី៤

យេនឌ័រ និងកូតាជាតំណាងអ្នកបោះឆ្នោត

៦២. តើយេនឌ័រមានន័យយ៉ាងដូចម្តេច ?

សំដៅទៅលើភាពខុសគ្នា រវាងបុរស និងស្ត្រីដែលកំណត់ដោយសង្គម ហើយដែល គេបានរៀនសូត្រ និងមានការប្រែប្រួលពីពេលមួយទៅពេលមួយ ។ យេនឌ័រមានការផ្លាស់ ប្តូរយ៉ាងទូលំទូលាយរវាងតួនាទីបុរស និងស្ត្រីទៅតាមវប្បធម៌នៅក្នុងសង្គម និងរវាង វប្បធម៌មួយទៅវប្បធម៌មួយទៀត ។

“យេនឌ័រ” គឺជាគោលគំនិតផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច សង្គមក្នុងការធ្វើភាគលើតួនាទីទទួល ខុសត្រូវ ឧបសគ្គ និងតម្រូវការរបស់បុរស និងស្ត្រីនៅគ្រប់បរិបទទាំងអស់ ។ ដោយសារ **“យេនឌ័រ”** ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយសង្គម ទើបការកំណត់អំពីតួនាទី តម្រូវការ អាទិភាព និងសកម្មភាពរបស់ស្ត្រីមានទំនាក់ទំនងនឹងបរិបទជាក់ស្តែងនៃវប្បធម៌ សាសនា និងសេដ្ឋកិច្ចសង្គម ។

៦៣. តើយេនឌ័រមានសារៈសំខាន់ដូចម្តេច ?

ស្ត្រី និងបុរសជាដៃគូនឹងគ្នាក្នុងការអភិវឌ្ឍប្រទេសជាតិ ។ មាន**សមភាពយេនឌ័រ** គឺមានន័យថា ការចូលរួមរបស់ស្ត្រី និងបុរសមានភាពស្មើគ្នាទាំងការងារក្នុងសង្គម និងនៅ ផ្ទះ ។ មាន**សមធម៌យេនឌ័រ**មានន័យថា ការប្រព្រឹត្តចំពោះភេទទាំងពីរគឺដូចគ្នា ។ ក្នុងន័យ នេះ គឺសំដៅទៅលើការឱ្យតំលៃលើគុណភាពការងារ ការផ្តល់ឱកាស និងការទទួលបានផល- ប្រយោជន៍ ។

នៅពេលដែលគោលការណ៍ទាំងពីរនេះត្រូវបានគេគោរព និងអនុវត្តដោយពេញ លេញនោះ ការរើសអើងទៅលើស្ត្រីត្រូវបានលុបបំបាត់ចោល ។ ជាលទ្ធផល អំពើហិង្សា

ដែលកើតមានទៅលើស្ត្រីអាចត្រូវបានដោះស្រាយ ឬ កាត់បន្ថយ ពោលគឺមានការគោរពសិទ្ធិគ្នាទៅវិញទៅមករវាងបុរស និងស្ត្រី នាំឱ្យកាត់បន្ថយនូវបញ្ហាសង្គម ។

៦៤. តើប្រព័ន្ធកូតាយេនឌ័រសំរាប់តំណាងអ្នកបោះឆ្នោតមានន័យដូចម្តេច?

គំនិតសំខាន់នៃប្រព័ន្ធកូតា គឺដើម្បីជ្រើសរើសស្ត្រីឱ្យកាន់តំណែងនយោបាយ និងដើម្បីធានាថាស្ត្រីមិនមែនជាអ្នកដែលត្រូវបានគេជ្រើសរើសតិចតួចនៅក្នុងជីវិតនយោបាយ ។

ប្រព័ន្ធកូតាយេនឌ័រ សំដៅធានាឱ្យបានថា ស្ត្រី ឬបុរស (ជាពិសេសស្ត្រី) ចូលរួមក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គម កំរិត ៥០% ទល់នឹង ៥០% ទោះបីនៅប្រទេសមួយចំនួន កូតានេះត្រូវបានកំណត់ត្រឹម ៣០% ឬ ៤០% ក៏ដោយ ។

ការអនុវត្តប្រព័ន្ធកូតាមិនផ្ទុយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញទេ !

ការវិវត្តខ្លីមួយទៀត គឺ " កូតាទេ "

កូតាទេ ត្រូវបានប្រើនៅក្នុងប្រព័ន្ធកូតា គឺមិនត្រឹមតែកំណត់ភាគរយជាក់លាក់មួយរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងបញ្ជីឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបង្ការឱ្យបានថា បេក្ខនារីមិនត្រូវបានដាក់ឈ្មោះនៅខាងក្រោមៗនៃបញ្ជីបេក្ខជន ។ មានន័យថា បេក្ខនារីត្រូវបានដាក់ឈ្មោះនៅខាងលើនៃបញ្ជីបេក្ខជន ឬក៏ត្រូវបានដាក់ឈ្មោះឆ្លាស់គ្នារវាងបេក្ខជន និងបេក្ខនារីនៅខាងលើនៃបញ្ជីបេក្ខជនឈរឈ្មោះយ៉ាងហោច ៣០% ទៅ ៤០% ។

៦៥. តើប្រព័ន្ធកូតាយេនឌ័រមានសារៈសំខាន់អ្វីខ្លះ?

មានសារៈសំខាន់ណាស់! ព្រោះវាជួយឱ្យមានការលើកទឹកចិត្តដល់ស្ត្រីក្នុងការចូលរួមក្នុងកិច្ចការសង្គម ក៏ដូចជានយោបាយ ហើយមានប្រយោជន៍ថែមទៀតសំរាប់ប្រទេស

ដែលមានវិសមភាពយេនឌ័រដូចជាប្រទេសកម្ពុជា ពីព្រោះប្រព័ន្ធនេះជួយជំរុញឱ្យរដ្ឋាភិបាល យកចិត្តទុកដាក់ដល់ស្ត្រី និងជួយស្ត្រីឱ្យមានឱកាសក្លាយជាអ្នកដឹកនាំនៅថ្នាក់ជាតិ និង ថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។

- ការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធកូតា គឺកាត់បន្ថយនូវគម្លាតរវាងបុរស និងស្ត្រីក្នុងការធ្វើ សេចក្តីសំរេចចិត្ត ។
- ប្រព័ន្ធកូតានេះ គឺជាគន្លឹះសំរាប់ជំរុញ និងលើកទឹកចិត្តឱ្យស្ត្រីបានបង្ហាញនូវសក្តា- នុពលរូបរបស់ខ្លួនថាគាត់ក៏ជាធនធានមួយដ៏មានសារៈសំខាន់ ដែលសង្គមជាតិត្រូវ ការចាំបាច់ដែរ ។
- កូតានេះ គឺជាការលើកទឹកចិត្តឱ្យស្ត្រីបានចូលរួមដោយពេញលេញ ដោយស្មើភាព និងដោយសកម្មក្នុងការងារនយោបាយ ក៏ដូចជាការងារសាធារណៈ ដែលនឹងនាំ មកនូវការផ្លាស់ប្តូរទម្លាប់នៃការអនុវត្តនយោបាយដើម្បីដោះស្រាយ និងសេចក្តី ត្រូវការរបស់ស្ត្រី និងកុមារ ។ ការបង្កើនឱ្យមាននូវតម្លាភាព និងការទទួលខុស ត្រូវរួមបញ្ចូលទាំងការឆ្លើយតបយ៉ាងរហ័សទៅនឹងសេចក្តីត្រូវការ និងការទាម- ទាររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការពង្រឹងអភិបាលកិច្ចល្អ ដែលទាំងនេះគឺជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សំរាប់ពង្រឹងវិសមភាព និងសមធម៌យេនឌ័រនៅ កម្ពុជា ។

៦៦_ តើគោលនយោបាយ ឬផែនការសកម្មភាពយេនឌ័រសម្រាប់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ សង្កាត់ គួរមានចំណុចសំខាន់ៗអ្វីខ្លះ?

គោលនយោបាយ ឬផែនការសកម្មភាពយេនឌ័រសម្រាប់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ គួរមានចំណុចសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម ÷

- ត្រូវមានតម្លាភាពលើគ្រប់កិច្ចការ

- ត្រូវមានសមធម៌ និងសមភាពយេនឌ័រពិតប្រាកដ
- ត្រូវមានគណនេយ្យភាព (ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់)
- មានការត្រួតពិនិត្យនិងតាមដានការចូលរួមអនុវត្តការងាររបស់សមាជិក ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ទាំងស្រ្តី និងបុរស ។
- ផ្តល់ឱកាសដល់ស្ត្រីបានចូលរួមគ្រប់សកម្មភាព
- បង្កើនសមត្ថភាពដល់ស្ត្រីជាពិសេស

៦៧. ហេតុអ្វីបានជាស្ត្រីត្រូវចូលរួមក្នុងការគណនេយ្យ និងជាអ្នកដឹកនាំ នៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន?

- ដើម្បីឱ្យបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់ដោះស្រាយ ។ យោងតាមការ សិក្សាស្រាវជ្រាវរបស់ខុមហ្វ្រែលឆ្នាំ២០១០ ស្តីពី "ស្ថានភាពរបស់ស្ត្រីជាក្រុម ប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ក្នុងការបំពេញកិច្ចការនៅមូលដ្ឋាន"^១ ចំនួន១០ស្រុក ក្នុងខេត្ត ចំនួន៥ បានរកឃើញថា ស្ត្រីបានដើរតួយ៉ាងសកម្ម និងសំខាន់ក្នុងការសម្រប សម្រួល និងដោះស្រាយបញ្ហាស្ត្រី និងកុមារ ពិសេសអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវបានរកឃើញផងដែរ បើក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ដែលមាន សមាជិកក្រុមប្រឹក្សារួមទាំងស្ត្រី និងបុរសនោះ បញ្ហាស្ត្រី និងកុមារបានយកចិត្ត ទុកដាក់ ជាក្រុមប្រឹក្សាដែលមានសុទ្ធតែបុរស ។
- ដើម្បីឱ្យស្ត្រីអាចអនុវត្តសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួនក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍន៍សង្គមជាតិ
- ស្ត្រីគ្រប់រូបមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងជីវភាពនយោបាយ

^១ របាយការណ៍ស្រាវជ្រាវខុមហ្វ្រែល ស្តីពី "ស្ថានភាពរបស់ស្ត្រីជាក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ក្នុងការបំពេញកិច្ចការនៅមូលដ្ឋាន"

- ដើម្បីឱ្យស្ត្រីមានឱកាសចូលរួមក្នុងតួនាទីធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្ត
- ដើម្បីចូលរួមក្នុងដំណើរការវិមជ្ឈការតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ
- ស្ត្រីគឺជាភ្នាក់ងារដែលធ្វើឱ្យមានការប្រែប្រួលនៅក្នុងសង្គម និងធ្វើឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពស្ត្រី ។
- កាលណាមានស្ត្រីចូលរួមកាន់តែច្រើននៅក្នុងវិស័យនយោបាយ ពេលនោះស្ត្រីខ្លួនឯងនឹងមានទឹកចិត្តចូលរួមកាន់តែខ្លាំង និងជាគំរូសម្រាប់ក្មេងស្ត្រីជំនាន់ក្រោយ ។
- ដើម្បីលើកស្ទួយតំលៃស្ត្រី និងសមភាពយេនឌ័រ
- ដើម្បីបង្ហាញថាស្ត្រីក៏មានសមត្ថភាពដូចបុរសដែរ
- ដើម្បីកាត់បន្ថយទស្សនៈ **“ស្ត្រីជាភេទទន់ខ្សោយ”**
- ដើម្បីការពារសិទ្ធិស្ត្រី និងអភិវឌ្ឍស្ត្រី ។
- ការពារផលប្រយោជន៍ស្ត្រីទាំងមូល
- ស្ត្រី និងបុរសមានសេចក្តីត្រូវការដោយឡែកៗពីគ្នា
- បើស្ត្រីមិនបានចូលរួម ស្ត្រីនៅតែមិនមានឱកាស ខ្វះបទពិសោធន៍ និងមិនបានបង្កើនសមត្ថភាព ។
- ស្ត្រីត្រូវមានការយល់ដឹងពីនយោបាយ ដើម្បីអាចជួយតំរូវទិសរួមគ្នា
- ស្ត្រីចូលរួមផ្តល់មតិ បំពេញភារកិច្ចខ្លះចន្លោះ
- ដើម្បីកែទម្រង់នយោបាយ និងរចនាសម្ព័ន្ធច្បាប់របស់ជាតិ ដោយសន្តិវិធី

៦៨. តើខ្វះសក្តិផ្ទះខ្លះដែលរារាំងស្ត្រីមិនឱ្យចូលរួមក្នុងចរន្តនយោបាយ ?

- ខ្វះគោលនយោបាយសមធម៌ក្នុងការលើកកម្ពស់ និងផ្តល់ឱកាសដល់ស្ត្រីនៅក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត និងគណបក្សនយោបាយ ។
- ដោយសារទំនៀមទម្លាប់អភិរក្សនិយម និងវប្បធម៌ដែលត្រូវបានគេសន្មត់ និងឱ្យ

- តម្លៃស្ត្រីទាបជាងបុរសនៅគ្រប់វិស័យនៅក្នុងសង្គម ។
- ខ្វះការផ្តល់ឱកាស និងការគាំទ្រពីបុរស និងសង្គម
- ខ្វះការលើកទឹកចិត្តពីគ្រួសារ និងស្នាមី
- ឋានៈទាបក្នុងយន្តការធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្ត
- ការរើសអើងរវាងតួនាទីបុរស-ស្ត្រីក្នុងវិស័យការងារ
- ខ្វះចំណេះដឹង ជំនាញ និងបទពិសោធន៍
- ខ្វះជំនឿលើខ្លួនឯង
- ជីវភាពគ្រួសារ ភាពក្រីក្រ

៦៩. តើការផ្តល់អំណាចដល់ស្ត្រីមានន័យដូចម្តេច ?

ការផ្តល់អំណាចឱ្យស្ត្រី គឺមានន័យថា ជាការបង្កើតឱកាសគ្រប់គ្រាន់លើជីវិតខ្លួនផ្ទាល់ វាមានន័យថា :

- អំណាចក្នុងការធ្វើសេចក្តីសំរេច
- អំណាចក្នុងការធ្វើឱ្យសំលេងមានប្រសិទ្ធភាព
- អំណាចក្នុងការបញ្ចូលគំនិតទៅក្នុងរបៀបវារៈ
- អំណាចក្នុងការចរចាស្ថានការណ៍ថ្មីៗ
- អំណាចផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងការជំទាស់និងទំនៀមទម្លាប់ចាស់ៗ

៧០. តើត្រូវមានវិធានការពិសេសអ្វីខ្លះដើម្បីបង្កើនចំនួនស្ត្រីជាគ្រូបង្រៀនសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងអាណត្តិទី៣នេះ?

- គណបក្សនយោបាយជាតិអង្គការក្នុងការដាក់បេក្ខភាពស្ត្រីទៅក្នុងបញ្ជីឈរឈ្មោះបេក្ខជន ដោយ **ឆ្លាស់គ្នាជាមួយបុរសតាំងពីលេខរៀងទី១ទៅ និងដោយដាក់ស្ត្រីនៅលេខរៀងទី១ឱ្យបានយ៉ាងតិច ៣០% ។**

- ដើម្បីបង្កើតបរិយាកាសល្អប្រសើរសំរាប់ស្ត្រី និងធានានូវសុវត្ថិភាពសម្រាប់ បេក្ខនារី រាជរដ្ឋាភិបាល អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងគ.ជ.បបន្តអនុវត្តន៍ឱ្យបានតឹងរឹង នូវវិធានការពិសេស និងអន្តរាគមន៍ក្នុងការបញ្ឈប់រាល់សកម្មភាពគំរាមកំហែង បំភិតបំភ័យនិងអំពើហិង្សាលើអ្នកបោះឆ្នោតស្ត្រី និងសកម្មជននយោបាយជាស្ត្រី ។
- ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយផ្តោតការ *អប់រំ* ដល់អ្នកបោះឆ្នោតអំពី សារៈសំខាន់នៃការចូលរួម របស់ស្ត្រីក្នុងវិស័យនយោបាយ និងពង្រឹងការទទួលបានការ *ផ្សព្វផ្សាយដោយស្មើ ភាព* របស់បេក្ខជនស្ត្រី ។
- រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា គួរផ្តល់ថវិកាលើកទឹកចិត្តពិសេសដល់គណបក្សដែលខិតខំ ដាក់បេក្ខភាពស្ត្រីឈរឈ្មោះនៅលេខរៀងខាងលើ៣០% និងមានផែនការបណ្តុះ បណ្តាលពង្រឹងសមត្ថភាពបេក្ខនារី ។
- ប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតទាំងស្ត្រី និងបុរស សូមទៅបោះឆ្នោត កុំបីខាន ដោយសម្រេចចិត្ត *បោះឆ្នោតឱ្យគណបក្ស* ដែលមានបេក្ខភាពស្ត្រីឈរឈ្មោះ នៅលេខរៀងខាងលើ ។

៧១- តើការចូលរួមក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោតរបស់ស្ត្រីពិការ និងស្ត្រីគ្មានពិការភាព មានកំរិតខុសគ្នាដែរឬទេ?

តាមលទ្ធផលអង្កេតស្រាវជ្រាវរបស់អង្គការជនពិការកម្ពុជា(CDPO) ខុមហ្វ្រែល (COMFREL) និងអង្គការជនពិការអន្តរជាតិបារាំង(HIF) ស្តីពី “ *ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីពិការ នៅក្នុងផ្នែកនយោបាយនៅកម្ពុជា*” នៅឆ្នាំ២០១០^២ បង្ហាញថា ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីពិការ

២ របាយការណ៍ស្រាវជ្រាវស្តីពី “ ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីពិការនៅក្នុងផ្នែកនយោបាយនៅកម្ពុជា” ផ្សព្វផ្សាយនៅ ថ្ងៃទី០៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១០ (CDPO, COMFREL, HIF) នៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ កំពង់ចាម និងក្រុងភ្នំពេញ

ទាំងក្នុងដំណើរការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត និងដំណើរការបោះឆ្នោតនៅមានកម្រិតទាប ។ បើប្រៀបធៀបរវាងស្ត្រីពិការ និងស្ត្រីគ្មានពិការភាពក្នុងការចុះឈ្មោះបោះឆ្នោតឆ្នាំ២០០៩ក្នុងខេត្ត ក្រុងចំនួន៣ បង្ហាញឱ្យឃើញថា ស្ត្រីពិការចំនួនតែ**៥៣,៣%**បានទៅចុះឈ្មោះបោះឆ្នោត ខណៈដែលស្ត្រីគ្មានពិការភាពមានចំនួនដល់ទៅ**៧៦,៧%** ។ ស្ត្រីពិការបានចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាងរាស្ត្រឆ្នាំ២០០៨មានចំនួនតែ **៥៨,៨%** បើប្រៀបធៀបនឹងស្ត្រីគ្មានពិការភាពមានចំនួន**៩៤,៤%** ។ មានចំណុចសំខាន់ចំបងបីដែលជនពិការទាំងពីរភេទប្រឈមមុខ៖ (១)ខ្វះព័ត៌មាន (២)គ្មានការផ្តល់ឱកាស និង(៣)ត្រូវបានគេផាត់ចេញពីសង្គម (រើសអើង) ។

៧២- តើត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីឱ្យចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោត និងបង្កើនចំនួនស្ត្រីនៅថ្នាក់សម្រេចចិត្តកាន់តែច្រើន?

ជាក់ស្តែងចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោតគឺមានតិច ប៉ុន្តែអ្វីជាការព្រួយបារម្ភនៅពេលស្ត្រីជាប់ឆ្នោតណាម្នាក់លាលែងពីតំណែងបែរជាត្រូវជំនួសតំណែងដោយបុរស ។ ដូច្នេះ ដើម្បីរក្សាចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោត និងបង្កើនចំនួនស្ត្រីនៅថ្នាក់សម្រេចចិត្តកាន់តែច្រើននៅថ្នាក់មូលដ្ឋានគណបក្សនយោបាយគួរតែពិចារណាពីរបៀប ឬនីតិវិធីដែលអាចរក្សា ការពារចំនួនស្ត្រីជាប់ឆ្នោត និងផ្តល់ឱកាសដល់ស្ត្រីជំនួសបុរសជាប់ឆ្នោតដែលបានលាលែងពីតំណែង ។ បើករណីមានស្ត្រីជាប់ឆ្នោតណាម្នាក់ត្រូវបានលាលែងពីតំណែងដោយមូលហេតុផ្សេងៗ ត្រូវតែមានស្ត្រីផ្សេងមកជំនួស ។ ផ្ទុយមកវិញ បើករណីបុរសត្រូវលាលែងពីតំណែងគួរតែយកស្ត្រីមកជំនួសផងដែរ ។

មានស្ត្រីច្រើន មានអំណាច មានការដោះស្រាយ !

ផ្នែកទី៥ ក្រោយពេលបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់:

វិមជ្ឈការ វិសហមជ្ឈការ និងអភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន

៧៣. តើវិមជ្ឈការនៃកម្ពុជាមានអត្ថន័យដូចម្តេច ?

- វិមជ្ឈការមានន័យថា សិទ្ធិ ការទទួលខុសត្រូវ និងធនធានមួយចំនួនត្រូវបានផ្ទេរពីរដ្ឋាភិបាលជាតិទៅឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដែលបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឡើងតាមលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យ ។
- វិមជ្ឈការ មានបំណងលើកកម្ពស់សិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងកែលម្អជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។ ប្រជាពលរដ្ឋទទួលបានឱកាសកាន់តែច្រើនឡើងក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តលើបញ្ហានៅមូលដ្ឋាន ដែលប៉ះពាល់មកលើជីវភាពរស់នៅរបស់ខ្លួន ។

៧៤. កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា មានទិសដៅចំនួន?

កំណែទម្រង់វិមជ្ឈការនៅកម្ពុជា មានទិសដៅចំនួន បី ÷

- **ពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៅមូលដ្ឋាន** (លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យពហុបក្សនៅមូលដ្ឋាន និងអភិបាលកិច្ចល្អ) តាមរយៈការបង្កើតអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (ឃុំ-សង្កាត់) ដែលទទួលអំណាចពីប្រជាពលរដ្ឋ និងមានស្វ័យភាព ហើយមានការទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រជាពលរដ្ឋ ជាអ្នកតំណាងឱ្យផលប្រយោជន៍ និងដោះស្រាយផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាពលរដ្ឋ ព្រមទាំងធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តក្នុងការផ្តល់សម្ភារៈបរិក្ខារ និងសេវាសាធារណៈ ។
- **លើកកម្ពស់វប្បធម៌នៃការចូលរួម** និងអនុវត្តការអភិវឌ្ឍដោយមានការចូលរួម (ការកសាងផែនការ ការគ្រប់គ្រង ការក្រៀមគរធនធាននៅមូលដ្ឋាន) តាមរយៈក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់សំរាប់អភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម ។
- **រួមចំណែកចំពោះការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ**នៅក្នុងប្រទេស តាមរយៈការកែលំអសេវា ការផ្តល់ឱកាសឱ្យជនក្រីក្រ និងជនងាយរងគ្រោះក្នុងការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន និងការផ្តល់សេវា ។

៧៥. តើគោលបំណងសំខាន់ៗនៃការគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់តាមបែបវិមជ្ឈការ មានអ្វីខ្លះ?

គោលបំណងនៃការគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់តាមបែបវិមជ្ឈការ គឺ ÷

- លើកកម្ពស់ប្រជាធិបតេយ្យ អភិបាលកិច្ចល្អ និងគុណភាពនៃជីវភាព
- ផ្តល់ជូនប្រជាពលរដ្ឋនូវឱកាសកាន់តែច្រើន ដើម្បីសំរេចលើអនាគតរបស់ខ្លួន ។
- ធានានូវកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ប្រកបដោយនិរន្តរភាព ដោយរាប់បញ្ចូលទាំងការផ្តល់សេវាជាមូលដ្ឋានផង ។

- ការផ្តល់ភាពជានិច្ចបុគ្គលឱ្យឃុំ-សង្កាត់
- ការបង្កើតឡើងនូវប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចនៅថ្នាក់ឃុំ-សង្កាត់
- អំណាចដឹកនាំគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់ គឺត្រូវកើតចេញពីការបោះឆ្នោតដោយ សេរី ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ក្នុងក្របខ័ណ្ឌឃុំ-សង្កាត់នីមួយៗ ។
- ការផ្តល់នូវអំណាចបញ្ញត្តិ និងអំណាចប្រតិបត្តិឱ្យឃុំ-សង្កាត់
- កំណត់អំពីការរៀបចំកែសម្រួលព្រំប្រទល់ឃុំ-សង្កាត់ ។

៧៦- ហេតុអ្វីបានជាការចូលរួមដោយស្មើភាពរបស់ស្ត្រី និងបុរសនៅក្នុងដំណើរការ វិសហមជ្ឈការមានសារៈសំខាន់?

- គោលបំណងសំខាន់របស់វិសហមជ្ឈការ គឺដើម្បីឱ្យកម្ពុជាឆ្លើយតបចំពោះសិទ្ធិមនុស្ស និងប្រជាពលរដ្ឋមានលទ្ធភាពចូលរួមក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសដូចគ្នា និងទទួល ផលស្មើគ្នា ។ ម្យ៉ាងទៀត ធានាឱ្យមានសិទ្ធិស្មើគ្នារវាងបុរស និងស្ត្រីដែលជាការ បង្ហាញនូវការគោរពទៅតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងបំបាត់អំពើរើសអើងមកលើស្ត្រី ។
- ការចូលរួមដោយស្មើភាពរបស់បុរស និងស្ត្រីនៅក្នុងកិច្ចការទាំងអស់ដែលត្រូវ អនុវត្តនៅក្នុងវិសហមជ្ឈការ និងនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់នឹងលើកកម្ពស់សុខុ- មាលភាពរបស់ប្រទេសជាតិទាំងមូលនិងលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍបែបប្រជាធិបតេយ្យ

៧៧- តើវិសហមជ្ឈការមានន័យដូចម្តេច?

វិសហមជ្ឈការមានន័យថា រាជរដ្ឋាភិបាល ឬក្រសួង ស្ថាប័ន ធ្វើប្រតិបត្តិកម្ម មុខងារ សិទ្ធិអំណាច ធនធានទៅអង្គភាពក្រោមបង្គាប់ ឬ ទៅក្រុមប្រឹក្សា ប្រភេទណាមួយ ដើម្បីអនុវត្តក្នុងនាមរាជរដ្ឋាភិបាល ឬ ក្រសួង ស្ថាប័ន ។

៧៨- តើអតិថិភាពកិច្ចមូលដ្ឋានមានន័យយ៉ាងដូចម្តេច?

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាននៅកម្ពុជា គឺនិយាយយោងទៅដំណើរការដែលក្រុមប្រឹក្សា

ឃុំ-សង្កាត់ និងប្រជាពលរដ្ឋត្រូវលើកស្ទួយធាតុសំខាន់ៗរួមមាន: **ការចូលរួម តម្លាភាព គណនេយ្យភាព** (ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់) **ប្រសិទ្ធភាពការងារ មានសមភាពលើក** កំពស់ការគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់ដែលត្រូវផ្តល់ឱកាសឱ្យជនក្រីក្រ ជនងាយរងគ្រោះក្នុង ការធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្ត និងការទទួលសេវា ។

៧៩- តើគម្លាភាពនោះឃុំ-សង្កាត់មានន័យដូចម្តេច?

តម្លាភាព មានន័យថា ដំណើរការដែលធ្វើឱ្យមានព័ត៌មានពេញលេញដោយសេរី ។

- + ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបើកចំហជូនសាធារណជន អំពី ថវិកាចំណូល ចំណាយ និង ដំណើរការនៃការសំរេចចិត្ត ។

ខ្លាហរណ៍: កំណត់ហេតុនៃការប្រជុំ សេចក្តីសម្រេច និងគំរោងផ្សេងៗដែលអនុម័ត ដោយក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ត្រូវតែបិទផ្សាយជាសាធារណៈ ។ មិនតែ ប៉ុណ្ណោះក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានលក្ខណៈបើកចំហ ប្រសិន បើប្រជាពលរដ្ឋណាម្នាក់ដឹងពីព័ត៌មាន ហើយអាចទៅរកដោយសេរី ។

៨០- តើក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ប្រជុំជាសាធារណៈនៅពេលណា? និរន្តរ៍?

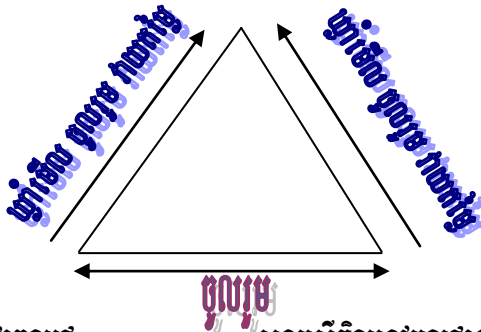
- ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ត្រូវធ្វើការប្រជុំយ៉ាងតិចចំនួនមួយដងក្នុងមួយខែ
- ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ត្រូវប្រជុំក្នុងសាលាឃុំ ឬសាលាសង្កាត់ ឬក្នុងករណីចាំបាច់ អាចប្រជុំកន្លែងផ្សេងបាន ។

៨១- ត្រូវយល់ពេលនោះឆ្នោតឡើយសេរីនៃក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ តើប្រដាប់ពលរដ្ឋមាន តួនាទី និងភាគតួអ្វីខ្លះ?

- តាមដានលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោត និងការតែងតាំងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ និង មេឃុំ-សង្កាត់ ។
- ត្រូវស្គាល់ឈ្មោះនិងប្រវត្តិរបខ្លះៗរបស់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ជាប់ឆ្នោត

- ឃ្នាំមើល និងចូលរួមសកម្មភាពការងាររបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដូចជា ÷
 - តាមដានពីការសំរេចចិត្តនិងការអនុវត្តការងាររបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់
 - ចូលរួមការពិភាក្សាផ្សេងៗរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់លើវិស័យសំខាន់ៗ ដូចជា អភិវឌ្ឍន៍ សន្តិសុខ អប់រំ សុខភាព ។ល។
- ឃ្នាំមើល និងវាយតម្លៃការអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យា
- បង្កើនសាមគ្គី និងពង្រឹងបណ្តាញសង្គមស៊ីវិលនៅមូលដ្ឋាន ។

សកម្មភាពការងារក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់

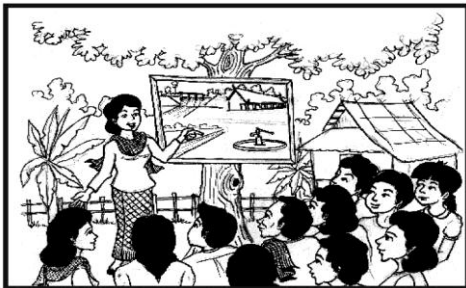

ប្រជាពលរដ្ឋ

សន្តិសុខនិងនេសាទស្រូវ (ខុមហ្វ្រែល ...)

៨២- តើប្រជាពលរដ្ឋអាចស្នើសុំប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់បញ្ជូនបញ្ហា ឬគំរូ ការឆ្លុយឬធ្វើនទៅក្នុងមេរៀនបោះបោះប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់បានឬទេ?

ប្រជាពលរដ្ឋជួបជុំគ្នារកបញ្ហា តម្រូវការចាំបាច់ក្នុងឃុំ

បាន! ប៉ុន្តែ តាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង

សំរាប់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ បញ្ហាឬ តម្រូវការមួយឬច្រើនរបស់ប្រជាពល រដ្ឋទាល់តែប្រជាពលរដ្ឋមានការឯក ភាពគ្នាជាក្រុម ដែលមានចំនួន ÷

- ចាប់ពី **៥០នាក់** ឡើងទៅចំពោះឃុំ សង្កាត់ដែលមានប្រជាពលរដ្ឋតិចជាង ៦ ០០០នាក់ ។
- ចាប់ពី **១០០នាក់** ឡើងទៅ ចំពោះឃុំ-សង្កាត់ដែលមានប្រជាពលរដ្ឋចាប់ពី ៦ ០០១នាក់ ដល់ ៣០ ០០០នាក់ ។
- ចាប់ពី **១៥០នាក់** ឡើងទៅចំពោះឃុំ-សង្កាត់ដែលមានប្រជាពលរដ្ឋច្រើនជាង ៣០ ០០១នាក់ ។

ចំនួនប្រជាពលរដ្ឋដែលបានស្នើសុំខាងលើ អាចចាត់តាំងតំណាងរបស់ខ្លួន ចំនួន**៣នាក់** ឱ្យ ចូលរួមប្រជុំជាមួយក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដើម្បីចោទសួររបញ្ជា ឬការពារ តម្រូវការរបស់ក្រុមខ្លួនដែលបានស្នើឡើងនោះ ។

៨៣- ពេលតំណាង៣នាក់របស់ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋចោទសួរហើយ តើពេលណាទើប គេឆ្លើយតបវិញ?

- **ឆ្លើយភ្លាមៗតែម្តង !** ពេលនោះក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ត្រូវតែធ្វើការពិចារណា លើរបញ្ជា ឬតម្រូវការដែលបានស្នើដោយប្រជាពលរដ្ឋ ហើយប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ត្រូវតែឆ្លើយជាបន្ទាន់ និងផ្ទាល់មាត់ ។
- ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីមិនអាចឆ្លើយដោយផ្ទាល់មាត់បាន ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់ត្រូវឆ្លើយជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនូវសំណួរដែលប្រជាពលរដ្ឋ (តំណាង៣នាក់) បានលើកឡើង និងត្រូវធ្វើរបាយការណ៍អំពីចម្លើយនោះនៅ ក្នុងកិច្ចប្រជុំបន្ទាប់របស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ។

៨៤- តើប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិអំណាចចូលរួមក្នុងដំណើរការការងារឃុំ-សង្កាត់បានដដែរឬទេ ?

ចូលរួមសកម្មភាពការងារ

ក្នុងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ឃុំ-សង្កាត់ ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវចូលរួមចំណែកជាប្រាក់បដិភាគ(លុយ) ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ ប្រជាពលរដ្ឋអាចចូលរួមបន្ថែមទៀតនូវសម្ភារៈ ឬគំនិតយោបល់ ឬក៏លាំងពលកម្មឬបច្ចេកទេស

ព្រោះថា គំរោងអភិវឌ្ឍន៍នីមួយៗអាចសំរេចបានល្អ មានគុណភាព ទាល់តែមានការចូលរួម និងទទួលខុសត្រូវពីយើងទាំងអស់គ្នា ។

៨៥- តើប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិតាមដាន វាយតម្លៃដដែរឬទេ?

- យើងជាប្រជាពលរដ្ឋ មានសិទ្ធិចូលរួមផ្តល់យោបល់ វាយតម្លៃទៅលើការអនុវត្តគំរោងអភិវឌ្ឍន៍នៅឃុំ-សង្កាត់របស់យើងរៀងៗខ្លួន ។ វាយតម្លៃលើការអនុវត្តការសន្យារបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ និងគណបក្សជាប់ឆ្នោតទៀតផង ។

ទទួលព័ត៌មាន ឃ្នាំមើលតាមជាន់ និងវាយតម្លៃ

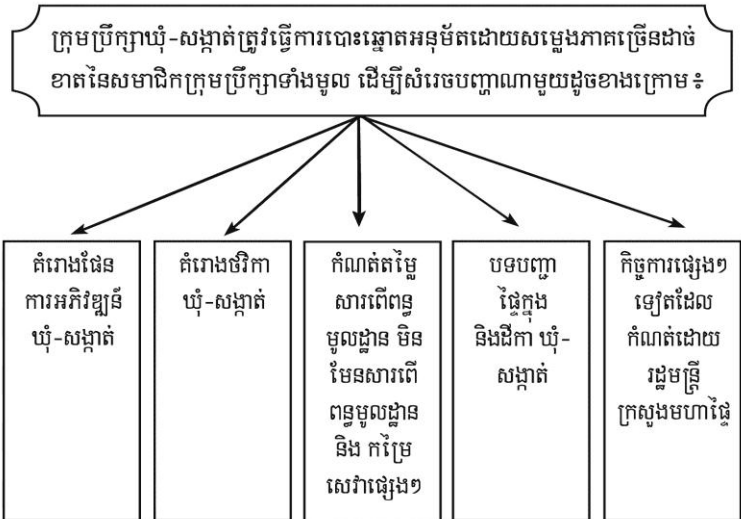
- មាត្រា៣៥ បានការពារសិទ្ធិយើងរួចជាស្រេចដោយបានចែងថា **“ប្រជាពលរដ្ឋ**

ខ្មែរទាំងពីរភេទមានសិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុង ជីវភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសជាតិ” ។

៨៦. តើប្រជាពលរដ្ឋធ្វើដូចម្តេច បើពិនិត្យរាយការណ៍យើងឃើញថា ក្រុមប្រឹក្សានេះ មិនបានបំពេញ ឬគោរពតាមការសន្យា?

- ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវចូលរួមវាយតម្លៃលើការងារ និងលទ្ធផលរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ។ បើក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ពុំសូវបានដោះស្រាយតាមតម្រូវការចាំបាច់របស់យើង ឬពុំសូវគោរពតាមការសន្យានោះ ប្រជាពលរដ្ឋគួរប្រើប្រាស់សិទ្ធិបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតំណាងណា ឬគណបក្សណាមួយដែលយើងសង្ឃឹមថាអាចជួយយើងបាន ។
- ទៅបោះឆ្នោតតាមការគិតពិចារណា តាមការចូលរួម តាមការវាយតម្លៃពីសមិទ្ធផលក្នុងឃុំ-សង្កាត់របស់យើង ទើបការបោះឆ្នោតរបស់យើងជាការសំរេចចិត្តបានត្រឹមត្រូវ និងប្រសើរជាងអ្នកទៅបោះឆ្នោតមិនបានយល់ដឹងអ្វីសោះក្នុងអាណត្តិ ៥ឆ្នាំរបស់អ្នកជាប់ឆ្នោត ។

៨៧. តើវត្តមាន ៥ សំខាន់របស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់មានអ្វីខ្លះ?

៨៨. តើអ្វីខ្លះជាវចនាសម្ពន្ធ តួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវនៅវចនាសម្ពន្ធ រដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់ ?

ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់

- ឃុំ-សង្កាត់នីមួយៗត្រូវមានក្រុមប្រឹក្សាមួយ ហៅថា ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់
- ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់មានសមាជិកពី ៥ ទៅ ១១នាក់ ផ្អែកតាមប្រជាសាស្ត្រ និងភូមិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។
- រដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់ ត្រូវដឹកនាំគ្រប់គ្រងដោយក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់
- ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ត្រូវមានប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់
- ធានាឱ្យបានថាក្រុមប្រឹក្សាប្រើប្រាស់អំណាចតួនាទីនិងមុខងារដូចមានចែងក្នុងច្បាប់
- ចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សា
- ធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ។

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់

- ធ្វើជាអធិបតីនៅក្នុងកិច្ចប្រជុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សា
- ធានាឱ្យបានថា ក្រុមប្រឹក្សាបានប្រជុំយ៉ាងហោចណាស់ម្តងក្នុងមួយខែ
- ធានាឱ្យបានថា កិច្ចប្រជុំត្រូវបានធ្វើឡើងស្របតាមបទបញ្ញត្តិសំរាប់កិច្ចប្រជុំ
- រក្សារបៀបរៀបរយ និងសណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងពេលប្រជុំ ។

មេឃុំ-ចៅសង្កាត់

- ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ជាមេឃុំ-ចៅសង្កាត់
- ធានាឱ្យបានថា សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ត្រូវបានអនុវត្ត
- រាយការណ៍អំពីការបំពេញការងារប្រចាំខែជូនក្រុមប្រឹក្សា
- ផ្តល់យោបល់ និងជួយក្រុមប្រឹក្សាលើការងារកសាងផែនការហិរញ្ញវត្ថុ និងការ

អនុវត្តអំណាច តួនាទី និងមុខងារដោយក្រុមប្រឹក្សា ។

- ទទួលភារកិច្ចផ្សេងៗទៀតដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រគល់ជូន ។

ជំពូក ចៅសង្កាត់រង

ជំពូកទី១ ចៅសង្កាត់រងទី១ និងជំពូកទី២ ចៅសង្កាត់រងទី២ ជាជំនួយការមេឃុំ ចៅសង្កាត់ ។

◆ ជំពូកទី១ ចៅសង្កាត់រងទី១

- បំពេញការងារជាមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ ក្នុងករណីដែលមេឃុំ-ចៅសង្កាត់អវត្តមាន
- ជួយមេឃុំ-ចៅសង្កាត់លើការងារហិរញ្ញវត្ថុ និងសេដ្ឋកិច្ច
- មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ អាចប្រគល់ភារកិច្ចបន្ថែមទៀតដល់ជំពូកទី១ ឬចៅសង្កាត់ទី១

◆ ជំពូកទី២ ចៅសង្កាត់រងទី២

- បំពេញការងារជាមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ ក្នុងករណីដែលមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ និងជំពូក ទី១ ចៅសង្កាត់រងទី១ អវត្តមាន ។
- ជួយមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ លើការងារផ្នែករដ្ឋបាល សេវាសង្គមកិច្ច សេវាសាធារណៈ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។
- មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ អាចប្រគល់ភារកិច្ចបន្ថែមទៀតដល់ជំពូកទី២ ឬ ចៅសង្កាត់ទី២

គណៈកម្មាធិការ

- មេឃុំ-ចៅសង្កាត់មានសិទ្ធិចាត់តាំងគណៈកម្មាធិការនានា ដើម្បីផ្តល់យោបល់ និង ជួយកិច្ចការនានាតាមការចាំបាច់ ។ គណៈកម្មាធិការខាងលើនេះ អាចយកសមា- ជិកណាម្នាក់ក្នុងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ឱ្យធ្វើជាប្រធានក៏បាន ឬអាចយកប្រជា ពលរដ្ឋដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតណាម្នាក់ក្នុងឃុំ សង្កាត់របស់ខ្លួនក្រៅពីសមាជិក ក្រុមប្រឹក្សាឱ្យធ្វើជាប្រធានក៏បាន ។

- ផ្តល់យោបល់ និងជួយការងារជាក់លាក់ណាមួយរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ដូចជាការកសាងផែនការ និងថវិកា ។
- រាយការណ៍អំពីការវិវត្តន៍ការងារប្រចាំខែរបស់ខ្លួន
- ផ្តល់យោបល់ពីវិធានការត្រូវអនុវត្តដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការងារ

ឧទាហរណ៍: គណៈកម្មាធិការទទួលបន្ទុកកិច្ចការនារី និងកុមារឃុំ សង្កាត់ បង្កើតឡើង ដើម្បីលើកកម្ពស់ដល់ការចូលរួមរបស់ស្ត្រីក្នុងការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តលើការអភិវឌ្ឍន៍ នៅមូលដ្ឋានឃុំ សង្កាត់ ។

ស្មៀនឃុំ-សង្កាត់

ស្មៀនឃុំ-សង្កាត់ ជាបុគ្គលិកក្របខ័ណ្ឌរដ្ឋបាលនៃក្រសួងមហាផ្ទៃ ជាជំនួយការក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ មានភារកិច្ចជួយកិច្ចការឃុំ-សង្កាត់ និងធានានិរន្តរភាពកិច្ចការរដ្ឋបាលក្នុងឃុំ-សង្កាត់ ។ ស្មៀនឃុំ-សង្កាត់ដាច់ខាតត្រូវមានជំហរអព្យាក្រឹត និងមិនលំអៀងក្នុងការងាររបស់ខ្លួន ។ ស្មៀនឃុំ-សង្កាត់មិនចប់អាណត្តិជាមួយក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ទេ ។

៨៩. តើមេភូមិត្រូវបានជ្រើសរើសដោយនរណា និងមានតួនាទី ភារកិច្ចអ្វីខ្លះ?

- ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់នីមួយៗត្រូវរៀបចំជ្រើសរើសឱ្យមានមេភូមិម្នាក់ សំរាប់ភូមិនីមួយៗ ចំណុះឃុំ-សង្កាត់របស់ខ្លួន ។
- មេភូមិ ត្រូវរៀបចំចាត់តាំងឱ្យមានអនុប្រធានមួយរូប និងសមាជិកមួយរូបជាជំនួយការ ។
- រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ត្រូវចេញសេចក្តីណែនាំអំពីបែបបទនីតិវិធីនៃការជ្រើសរើសមេភូមិ ការចូលកាន់តំណែង ការផ្លាស់ប្តូរមេភូមិ និងការតែងតាំងជំនួយការមេភូមិ ។

- អនុវត្តនូវភារកិច្ចដែលក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ឬ មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ប្រគល់ឱ្យ ដើម្បីធានាសន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចសង្គមក្នុងភូមិ ។
- ផ្តល់យោបល់ដល់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ អំពីបញ្ហានានាដែលទាក់ទងដល់ផល ប្រយោជន៍ក្នុងភូមិរបស់ខ្លួន ។
- ស្នើសុំយោបល់ទៅក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ ដើម្បីចាត់ចែង និងសម្របសម្រួលកិច្ចការនៅក្នុងភូមិរបស់ខ្លួន ។

៩០- តើរដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់មានតួនាទីអ្វីខ្លះ?

រដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់មានតួនាទី **ពីរ** គឺ :

- **តួនាទីបំរើកិច្ចការមូលដ្ឋាន** សំរាប់បំរើផលប្រយោជន៍ឃុំ សង្កាត់ និងប្រជាពល រដ្ឋក្នុងឃុំ-សង្កាត់របស់ខ្លួន (**វិមជ្ឈការ**) ។
- **តួនាទីជាភ្នាក់ងារតំណាងរដ្ឋ** ក្រោមការចាត់តាំង ឬការប្រគល់អំណាចរបស់រដ្ឋា- ភិបាល ឬអាជ្ញាធររដ្ឋ (**វិសហមជ្ឈការ**) ។

៩១- ក្នុងតួនាទីបំរើកិច្ចការមូលដ្ឋាន រដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់មានភារកិច្ចអ្វីខ្លះ ?

- ធានារក្សាសន្តិសុខ សណ្តាប់ធ្នាប់ របៀបរៀបរយសាធារណៈ
- រៀបចំចាត់ចែងសេវាសាធារណៈចាំបាច់ និង មើលការខុសត្រូវឱ្យកិច្ចការទាំង នោះដំណើរការបានល្អ ។
- លើកទឹកចិត្តឱ្យមានការបង្កើនផលសុភមង្គល និង សុខុមាលភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ
- ជំរុញកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង លើកកម្ពស់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។
- ការពារ ថែរក្សាបរិស្ថាន ធនធានធម្មជាតិ វប្បធម៌ បេតិកភណ្ឌជាតិ
- សំរបស់រូលទស្សនៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋដើម្បីឱ្យមានការយោគយល់ អាជ្ញាស្រ័យ

ទៅវិញទៅមក ។

- ❑ បំពេញកិច្ចការជាទូទៅដើម្បីឆ្លើយតបសេចក្តីត្រូវការរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

៩២- ក្នុងតួនាទីជាភ្នាក់ងារតំណាងរដ្ឋ រដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់មានភារកិច្ចអនុវត្តទៅតាម?

- ❑ ក្នុងតួនាទីជាភ្នាក់ងារតំណាងរដ្ឋ រដ្ឋបាលឃុំ សង្កាត់មានភារកិច្ចអនុវត្តទៅតាមច្បាប់ ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ប្រកាស និងលិខិតបទដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ ។
- ❑ ក្នុងករណីនេះអាជ្ញាធររដ្ឋអាចធ្វើប្រតិភូកម្មអំណាច (ការរំលែកអំណាច) ដល់ឃុំសង្កាត់ដោយភ្ជាប់ជាមួយនូវការបង្កើនសមត្ថភាព និងផ្គត់ផ្គង់ មធ្យោបាយសម្ភារៈ ថវិកា សំរាប់អនុវត្ត ។
- ❑ ប្រតិភូកម្មខាងលើត្រូវផ្តល់ចំពោះតែសមូហភាពរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់តែប៉ុណ្ណោះ ។

- ឧទាហរណ៍:**
- កិច្ចការអាត្រានុកូលដ្ឋាន (សំបុត្រកំណើត សំបុត្រអាពាហ៍ពិពាហ៍ សំបុត្រមរណភាព)
 - កិច្ចការពិនិត្យបញ្ជីឈ្មោះ និងចុះឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោតប្រចាំឆ្នាំ...

ជំពូកទី៦

យុវជន និងនយោបាយ

៩៣- តើមនុស្សម្នាក់ណាដែលគេចាត់ទុកជាយុវជន-យុវនារី?

គឺជាក្រុមមនុស្សដែលមានវ័យក្មេងៗពោរពេញដោយថាមពល ទាំងកាយ និងបញ្ញា ។ ពួកគេជាក្រុមមនុស្សដែលងាយមានការផ្លាស់ប្តូរ ដែលការផ្លាស់ប្តូរទាំងនោះអាស្រ័យទៅតាមបរិស្ថានជុំវិញពួកគេ ។ ក៏ប៉ុន្តែក្រុមមនុស្សទាំងនេះ ត្រូវបានគេកំណត់អាយុខុសៗគ្នា

ទៅតាមអង្គភាព ឬ តំបន់ ឬ ទៅតាមប្រទេសខុសៗគ្នាដូចជា ^៣ ÷

- ប្រទេសកម្ពុជា ក្រសួងអប់រំបានកំណត់យកយុវជនចាប់ពី១៥ឆ្នាំ ទៅ៣០ឆ្នាំ ។ រីឯសមាគមយុវជនខ្មែរកំណត់យកពី១៦ឆ្នាំ ទៅ៣៥ឆ្នាំ ។
- អង្គការសហប្រជាជាតិកំណត់យកពី ១៥ឆ្នាំ ទៅ២៤ឆ្នាំ
- ប្រទេសថៃ កំណត់ពី១៤ឆ្នាំ ទៅ២៥ឆ្នាំ
- ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី កំណត់យកក្រុមមនុស្សអាយុក្រោម៤០ឆ្នាំ

៩៤- តើយុវជនចាំបាច់ចូលរួមក្នុងកិច្ចការនយោបាយដែរឬទេ? ព្រោះហេតុអ្វី?

យុវជន (ប្រុស-ស្រី) ចាំបាច់ត្រូវតែចូលរួមក្នុងវិស័យនយោបាយ ។ ព្រោះយុវជនក៏ដូចជាក្រុមមនុស្សដទៃទៀតដែរ ។

- ▣ មានតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួន
- ▣ ជាសរសរទ្រូងរបស់ជាតិ ជាកំលាំងស្នូល ជាក្រុមមានមនសិការខ្ពស់ កំលាំងកាយបរិបូណ៌ និងមានកម្លាំងស្មារតី និងឆន្ទៈមុតមាំ ។
- ▣ មានគំនិតសុទ្ធិដ្ឋិនិយមច្រើន មានទឹកចិត្តស្នេហាជាតិខ្ពស់ និងមានគំនិតច្នៃប្រឌិតថ្មីៗខុសពីអ្នកជំនាន់មុនៗដែលមានគំនិតអភិរក្សនិយមច្រើន ។
- ▣ តម្រូវការខុសពីអ្នកជំនាន់មុន ដោយសារពួកគេរស់នៅក្នុងសង្គមដែលពោរពេញដោយភាពប្រែប្រួល វិវត្តន៍លឿន ជាពិសេសនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។
- ▣ ធ្វើឱ្យមានការប្រែប្រួលក្នុងសង្គម នៅពេលដែលតម្រូវការរបស់ខ្លួនត្រូវបានគេមើលរំលង និងមិនបានដោះស្រាយ ។

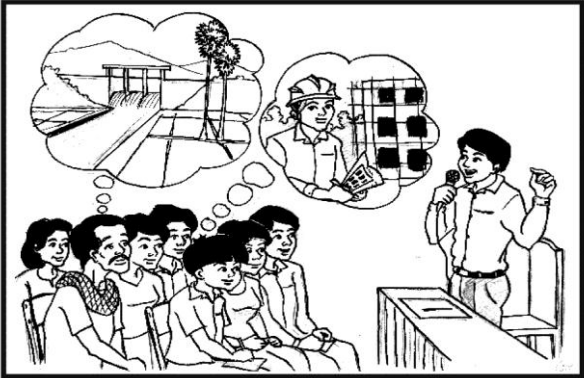
^៣ តាមការបកស្រាយពីលោកយង់ កឹមអេង ប្រធានមជ្ឈមណ្ឌលប្រជាពលរដ្ឋដើម្បីសន្តិភាព

និងអភិវឌ្ឍន៍ និងជាអតីតប្រធានសមាគមយុវជនខ្មែរ

▣ អាចជំរុញឱ្យយុវជនក្លាយជាអ្នកដឹកនាំផងដែរ ។

៩៥- តើយុវជនគួរធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីឱ្យមានការគិតគូរខ្ពស់ពីអ្នកគ្រប់វណ្ណាចលើបញ្ហារបស់យុវជន?

- ▣ ដំបូងយុវជនត្រូវបង្ហាញថា ខ្លួនគឺជាអ្នកដែលមានសក្តានុពលក្នុងការធ្វើឱ្យសម្លេងឆ្នោតមានការប្រែប្រួល ។
- ▣ យុវជនខ្មែរដែលមានអាយុចាប់ពី ១៨ឆ្នាំ-៣០ឆ្នាំ មានជាង ៤លាននាក់ (ជាង៥០%) នៃអ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ។ ដូចនេះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា យុវជនជាអ្នកបោះឆ្នោតដ៏គួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍ពិតណាស់ក្នុងរដ្ឋបាល ។ តែអ្វីដែលសំខាន់នោះគឺ យុវជនត្រូវធ្វើយ៉ាងណាឱ្យមានសម្លេងរួម ដើម្បីលម្អៀងប្រយោជន៍រួមរបស់ពួកគេ ។
- ▣ យុវជនក៏ត្រូវបង្ហាញដល់ថ្នាក់ដឹកនាំដែរថា ខ្លួនមានឥទ្ធិពលទៅលើក្រុមមនុស្សដទៃទៀត ដូចជា មនុស្សជំទង់ ឬ មនុស្សចាស់ ព្រោះខ្លួនគឺជាយុវជនដែលមានចំណេះដឹង និងកំលាំងកាយវិរីមាំ ហើយអាចធ្វើការអប់រំ និងជួយដល់មនុស្សដទៃទៀត ។

៩៦- តើយុវជនគួរធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីឱ្យខ្លួនមានឥរិយាបថល្អ?

▣ ទោះមានចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះ ឬ តិចតួច ឬ មិនមានក្តី យុវជនត្រូវតែធ្វើអត្តចរិត

ឱ្យបានសមជាពលរដ្ឋល្អ ។

▣ យុវជន ត្រូវតែព្យាយាមធ្វើការតាមដានរាល់ការដឹកនាំរបស់អ្នកនយោបាយ អ្នកដឹកនាំ ហើយត្រូវចេះលើកយកបញ្ហាដែលធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់ការអភិវឌ្ឍប្រទេស ជាតិមកធ្វើការជជែកពិភាក្សាជាមួយក្រុម ឬ អង្គការ សមាគមយុវជនដទៃទៀត ឬ ជាមួយអ្នកនយោបាយតាមគ្រប់មធ្យោបាយដូចជា **ចូលរួម**ក្នុងវេទិកានានាដែល រៀបចំឡើងដោយអង្គការសង្គមស៊ីវិល គណបក្សនយោបាយ និងរដ្ឋាភិបាលជាដើម

▣ យុវជនត្រូវតែ**ធ្វើជាមនុស្សគំរូ**ដល់អ្នកជំនាន់បន្ទាប់ៗ ក្នុងការចូលរួមកិច្ច អភិវឌ្ឍន៍សង្គម ការប្រឆាំងនឹងអំពើឧបាយមុខដូចជា ការជួញដូរមនុស្ស ការសេព គ្រឿងញៀន គ្រឿងស្រវឹង ល្បែងស៊ីសង និងចូលរួមប្រយុទ្ធប្រឆាំងអំពើពុករលួយ ។ល។

▣ នៅពេល**គ្រប់អាយុ១៨ឆ្នាំ** យុវជនត្រូវតែព្យាយាមបំពេញកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ជាពលរដ្ឋ គឺ**ត្រូវទៅចុះឈ្មោះ** និង**ទៅបោះឆ្នោត**ជ្រើសរើសតំណាងរបស់ខ្លួនទៅ តាមឆន្ទៈ ដោយមានការពិចារណា និងឆ្លឹងផ្ទៃឱ្យបានហ្មត់ចត់ ។

▣ **ក្រោយពេលបោះឆ្នោត** យុវជនត្រូវតែខិតខំ**សង្កេតតាមដាន ឃ្នាំមើល**សកម្មភាព អនុវត្តរបស់មន្ត្រីជាប់ឆ្នោត រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីចូលរួមវាយតម្លៃលើលទ្ធផល នៃសកម្មភាពទាំងនោះ ហើយផ្តល់ព័ត៌មានទាំងនេះទៅដល់អ្នកបោះឆ្នោតដទៃ ទៀតសំរាប់ធ្វើជាទុនពិចារណាក្នុងការសំរេចចិត្តបោះឆ្នោតលើកក្រោយៗទៀត ។

▣ ខិតខំ**បង្កើនចំណេះដឹង** និង**កសាងសមត្ថភាពផ្ទាល់ខ្លួន**បន្ថែមទៀត ។

ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ អាណត្តិទី៣ នៅថ្ងៃអាទិត្យ ទី០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២

ដល់តដោយ

គណៈកម្មការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងយុត្តិធម៌នៅកម្ពុជា
Committee for Free and Fair Elections in Cambodia

ឧបត្ថម្ភដោយ:

forum
syd

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងក្រោម
ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុពីម្ចាស់ជំនួយទាំងនេះ ។
ខ្លឹមសារទាំងឡាយនៅក្នុងសៀវភៅនេះ គឺជា
ការទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងរបស់ខុមហ្វ្រែល
និងមិនឆ្លុះបញ្ចាំងពីគោលជំហររបស់ម្ចាស់
ជំនួយឡើយ ។

អាសយដ្ឋាន / Address

ស្នាក់ការ : ផ្ទះលេខ១៣៨ ផ្លូវលេខ ១២២ សង្កាត់ទឹកល្អក់១
ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ
P.O.Box 1145, CCC Box 439,
Phone : (023) 884 150 / 012 942 019 / 012 942 017,
Fax : (855-23) 883 750, Phnom Penh,
E-mail : comfrel@online.com.kh, Website: <http://www.comfrel.org>